

ԱՋԱՏ ՕՐ

«ԱՋատ օր» Αρμενική Ημερήσια Εφημερίδα

ԱՋԱՏ ՕՐ ՕՐԱԹԵՐԹ - 80⁰⁰ ՏԱՐԻ - ԹԻԻ 23056

www.azator.gr

ԱԹԷՆԵ, ՉՈՐԵՔԾԱԲԹԻ 31 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2025 * ΑΘΗΝΑ, ΤΕΤΑΡΤΗ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2025

Նոր Տարւան եւ Ս. Ծնունդի առիթով «Ազատ Օր»-ի պաշտօնէութիւնը իր ջերմագին մաղթանքները կը փոխանցէ թերթիս բաժանորդներուն, աշխատակիցներուն, գործակիցներուն եւ հայ մամուլի պաշտօնակիցներուն:

Հայրենի աշխարհի եւ սփիւռքի բազում մարտահրաւերներուն դիմաց, կը մաղթենք, որ 2026-ը ըլլայ վերակենսաւորման ու վերընձիւղման տարի, միաւորելով ամբողջ հայութիւնը իր անժամանցելի տեսլականներուն շուրջ, ի ինդիր հայ ժողովուրդի սպասումներու արդարացման եւ հայրենիքի յարատեւման:

Հ.Յ.Դ. Յունաստանի Կեդրոնական կոմիտէի խօսքը 2026-ի Նոր Տարւան շեմին

2026-ի Ամանորը կը դիմաւորենք ներկայ քաղաքական կացութենէն բխող Նոր մարտահրաւերներով ու հրամայականներով: Կարելի չէ բնականօրէն տարիներու մասին խօսիլ, երբ մեր ազգն ու հայրենիքը տագնապեցնող իրավիճակները, ներքին թե՛ արտաքին ճակատներու վրայ դիմագրաւող խնդիրները՝ հայ մարդու միտքը անդադար կը զբաղեցնեն եւ իրմէ յանգնելով յանձնառութիւն կը պահանջեն:

Այսօր, հայ ազգը եւ մեր հայրենիքը ալեկոծուած շրջան մը կը բոլորեն՝ Հայաստանի Հանրապետութեան, տարածաշրջանային հարցերու, Արցախահայութեան տագնապներու, Ատրպէյճանի շարունակական ճնշումներու, Պաքուի մէջ բանտարկուած Արցախի հերոսներու, մեր ժողովուրդի ընկերային-տնտեսական հարցերու դիմագրաւման լուրջ ու յամեցող խնդիրներով:

Ասոնց առջև ծնող մենք վկաները դարձած ենք Հայաստանի ներկայ իշխանութեան կողմէ հրապարակ նետուող կեղծ օրակարգերուն, մեր ինքնութեան ու արժեքներու խորհրդանշները Նուաստացնելու փորձերուն, մեր պատմութիւնը եւ անցեալի նուաճումները մոռացութեան տալու ջանքերուն, ինչպէս նաեւ Սփիւռքեան գաղութները խլրտող հարցերուն, որոնք քաղաքական Նոր ոճ ու անհուն կամք պարտադրող իրավիճակներ են մեզի համար:

Հ.Յ.Դ. Կեդրոնական կոմիտէին համար առաջնահերթութիւն կը հանդիսանան յունահայ գաղութի դիմագրաւած հարցերը, գաղութը աշխուժ ու կենսունակ պահելու, միութիւնները գործուն ու հաւատարիմ իրենց առաքելութեան ուղիին մէջ պահելու պայմանները, որ միայն մեր բոլորի համահունչ աշխատանքի, գործակցութեան ոգիի բարձր մակարդակի պահպանութեամբ կարելի է յառաջ տանիլ եւ յունահայ հասարակութեան գիտակից ու գործունէ այս պահանջները:

Այս մտածումներով, յաջողութեան ու Նորանոր ծրագիրներու իրականացման մաղթանքով՝ Հ.Յ.Դ. Յունաստանի Կեդրոնական կոմիտէն կը շնորհաւորէ Ամանորը թեմիս Առաջնորդ Սրբազան հօր եւ Հայ Կաթողիկէ ու Հայ Աւետարանական հոգեւոր պետներուն, Յունաստանի մէջ Հ.Հ. դեսպանութեան, Յունահայոց Ազգային վարչութեան ու իր յարակից խորհուրդներուն, Յունաստանի Հայ Կապոյտ Խաչի ու Մակեդոնիոյ եւ Թրակիոյ Հայ Գթութեան Խաչի, Համազգայինի ու Հ.Մ.Ը.Մ.-ի Շրջանային ու տեղական վարչութեանց, կրօնական դասուն եւ կրթական մշակներուն, գաղափարի մեր ընկերներուն, երիտասարդական եւ Պատանեկան միութեանց երիտասարդ ընկերներուն, ինչպէս նաեւ յունահայ օճախի բոլոր ազգայիններուն եւ համակիր զանգուածներուն:

Լիակատար յաջողութիւն՝ ազգային ու միութեանական, ինչպէս եւ անձնական ու ընտանեկան ձեր բոլոր ծրագիրներուն մէջ:

Շնորհաւոր Նոր Տարի

Հ.Յ.Դ. Յունաստանի Կեդրոնական կոմիտէ

Մաղթանքներ

ԽՕՍՔ ԾՆՆ ԴԵԱՆ

Լոյս փայլեցաւ խաւարին մէջ «Կեանքը մարդոց համար լոյսն է՝ որ խաւարին մէջ կը փայլի» (Յով. 1:5)

Հոգեւոր ցնծութեամբ եւ Տիրոջ յաղթական ծննդեան աւետիսով ամոքուած, կ'ողջունենք Յունաստանի հայոց թեմի մեր համակ ժողովուրդը: Մեր շնորհաւորական ողջոյնները կ'ուղենք նաեւ Թեմիս հոգեւորականաց դասուն, Ազգային վարչութեան եւ երեսփոխաններուն, Թաղային խորհուրդներուն եւ հոգաբարձութեանց, Տիկնանց մարմնոյ անդամներուն, Եկեղեցւոյ սպասարարներուն եւ բոլոր քոյր միութիւններուն եւ անդամներուն:

Յովհաննէս աւետարանիչ, իր նախաբանին մէջ, Քրիստոսի ծննդեան խորհուրդին կ'անդրադառնայ տիեզերական եւ աստուածաբանական լայն հորիզոններուն տանող ճշմարտութեամբ: Աստուածորդին ծնունդը սոսկ պատմական դէպք չէր, այլ Աստուծոյ վճռական միջամտութիւնը մարդկային իրականութեան: Լոյսի եւ խաւարի հակամարտութիւնը, Յովհաննէսի վկայութեամբ, կը նկարագրէ Աստուծային յայտնութեան եւ աշխարհի անկման հանդիպումը: Արդարեւ, Սուրբ Ծնունդը ոչ միայն կը հռչակէր Լոյսին ներկայութիւնը, այլեւ անոր մշտնջենական յաղթանակը: Այս առումով Յիսուս Քրիստոսի ծննդեան պատգամին մէջ կը դիտարկենք երեք ճշմարտութիւններ:

Ա. Լոյսին մարդեղութիւնը աշխարհի խաւարին մէջ

Աւետարանը չի մերժեր խաւարին գոյութիւնը, ընդհակառակը, կը վկայէ

լոյսին յայտնութիւնը խաւարին մէջ:

Խաւարին հիմնական գոյութիւնը Լոյսին բացակայութիւնն էր: Առ այդ, խաւարը կը ներկայացնէր մեղք, վախ, օտարացում Աստուծոյ ներկայութենէն եւ յուսահատութիւն: Հետեւաբար Քրիստոս իր մարդեղացմամբ նախ զգաց խաւարը եւ իր լոյսով նոր սկիզբ դրաւ մարդկային կեանքին:

Մանուկ Յիսուս խաւարին մէջ ծնւելով, կը հաստատէր Աստուծոյ անմահացորդ սէրը մարդուն հանդէպ: Աստուած հեռու չմնաց մարդու ցաւէն եւ խաւարէն, Ան մարմնացաւ անարդարութեան եւ չարչարանքի, վախի եւ յուսահատութեան աշխարհին մէջ: Արդ, Սուրբ Ծնունդի լոյսը փայլեցաւ մարդուն մէջ, լուսաւորելով մարդուն ներաշխարհը, թէ միտքը եւ թէ հոգին:

Բ. Աստուծային լոյսի անշէջ էութիւնը

Աստուած մարդացաւ իր լոյսը տալով մարդուն: Այսօր եւս խաւարը կը շարունակէ պայքարիլ, սակայն անկարող կը դառնայ մարել այն լոյսը, որ Քրիստոս իր ծնունդով դրոշմեց մեր անձերուն մէջ: Պատմականօրէն կը տեսնենք, թէ հալածանքի, չարչարանքի, խաչելութեան եւ նոյնիսկ մահուան ժամանակ Քրիստոսի լոյսը չնուաղեցաւ, այլ Սուրբ Յարութեամբ առաւել պայծառացաւ:

Այսօր տօն է ոչ թէ սոսկ ծնունդի մը կամ տարեդարձի մը յիշատակութեան, այլ այն Լոյսի ծննդեան, որ կը ճառագայթէ ժայռափոր գերեզմանէն: Հետե-

ւաբար, մանուկ Յիսուսի ծնունդը մեզի կը փոխանցէ, յաղթանակի, լոյսի եւ ճշմարտութեան լոյսը, որ անշէջ է եւ յաւիտենական:

Գ. Լոյսի առաքելներ

Մանուկ Յիսուսի լոյսը իր հետ կը բերէ նաեւ պատասխանատուութիւն: Աստուծոյ լոյսը ստանալով, չենք կրնար զայն թաքցնել: Բոլորս կը հրաւիրուինք վկայել այդ լոյսի մասին եւ ապրիլ անով: Յովհաննէս մեզի կը յիշեցնէ թէ, «Աստուած լոյս է, բնաւ խաւար չկայ անոր մէջ: Արդ, եթէ ըսենք՝ «Հաղորդակից ենք իրեն», եւ միւս կողմէ շարունակենք խաւարի մէջ ապրիլ, կը ստենք ահա եւ ճշմարտութիւնը չենք գործադրեր»: Հետեւաբար, ինչպէս հաւատքը այնպէս ալ Քրիստոսի լոյսը սոսկ գաղափար չէ, այլ ապրող, նորոգող եւ վկայող իրականութիւն:

Եկեղեցին, որուն անդամներն ենք բոլորս, հրաւիրուած է վկայել Լոյսը եւ անոր առաքելը դառնալ: Արդարութիւնը, ներողամտութիւնը, սէրը պարզապէս բարոյական սկզբունքներ չեն, այլ Սուրբ Ծննդեան լոյսը մարմնաւորող ճշմարտութիւններ: Հետեւաբար, որպէս Լոյսի առաքելներ, իւրաքանչիւրս Ծննդեան լոյսերով զարդարենք ոչ միայն արտաքին աշխարհը, այլեւ մեր ներաշխարհը, վկայելով Ծննդեան աւետիսը:

Սիրելի հաւատացեալ,

Ծննդեան Լոյսը լոյսի լոյսն է, որ «երբեք ամօթով չի ձգեր» (Հռ. 5:5): Մեր առօրեայ կեանքին մէջ Քրիստոսի լոյսը ոչ միայն խաւարի մէջ կը լուսաւորէ այլեւ մեր լոյսը կ'ամրապնդէ:

Այսօր, աշխարհի մարտահրաւերներուն եւ անորոշութիւններուն դիմաց, բոլորս կը դիմագրաւենք մտահոգութիւններ, թէ հաւատքի եւ թէ ազգային կեան-

քին ուղղուած: Սուրբ Ծնունդը գեղեցիկ առիթ է մեր մէջ գտնել մանուկ Յիսուսի լոյսը, որ կը լուսաւորէ մեր միտքը եւ հոգին: Համբերութեամբ, լոյսով եւ Քրիստոսի լոյսը ունենալով մեր մէջ, վստահ եմ խաւարը կը փարատի, եւ Աստուած իր լոյսով կ'առաջնորդէ մեր ժողովուրդը դէպի լուսաւոր ապագայ:

Կ'աղօթենք, որ մանուկ Յիսուս իր լոյսով օրինէ եւ լուսաւորէ Յունաստանի հայոց թեմի մեր հաւատաւոր ժողովուրդը, որպէսզի արժեւորենք մեր հաւատքը, գորանանք միասնականութեամբ, պահպանենք մեր ինքնութիւնը, եւ լուսաւոր միտքով ու հեռատեսութեամբ կազմաւորենք ապագան:

Շնորհաւոր Ամանոր եւ Սուրբ Ծնունդ: Քրիստոս Ծնաւ եւ Յայտնեցաւ:

ՍԱՀԱԿ ԵՊՍ. ԵՄԻՇԵԱՆ

Առաջնորդ Յունաստանի Հայոց թեմի

Ամանորի եւ Աստուածայայտնութեան սուրբ տօներուն առիթով, յանուն Յունաստանի Հայոց Թեմի Ազգային Երեսփոխանական Ժողովին, Ազգային Վարչութեան, Կրօնական Ժողովին, Խորհուրդներուն, Թաղային խորհուրդներուն եւ եկեղեցաւէր Տիկնանց մարմիններուն, դպրաց դասերու անդամներուն եւ սարկաւազներուն, ինչպէս նաեւ մեր կրթական օճախներու տնօրէնութեանց եւ ուսուցչական կազմերուն, այսօր կը փոխանցենք մեր ջերմագին բարեմաղթութիւնները Յունաստանի մեր սիրելի հայ ժողովուրդին: Մեր սրտագին աղօթքն է, որ Ամենակալ Աստուած օրինէ բոլոր ընտանիքները եւ անսահման սիրով ու երկնային պարգէներով զարդարէ զանոնք:

Մեր ազգի յարափոփոխ ու բազմազան մարտահրաւերներուն դիմաց, ազգային ու ընտանեկան արժէքները կը հանդիսանան մեր ինքնութեան պահպանման անսասանելի հիմնաքարերը: Եկեղեցի, դպրոց եւ ընտանիք, իւրաքանչիւրը իր պատուանդանին վրայ կանգնած, կը կազմեն հայ ոգիի դարբնոցը, մեր հոգեւոր, կրթական, մշակութային եւ համայնական կեանքի հիմնասիւնները, որոնց վրայ կը կառուցուի յունահայ համայնքը կանգուն պահելու գրաւականը, սերունդներու հոգեմտաւոր կազմաւորման մշտանորոգ ուղին:

Մեր ջերմագին բարեմաղթութիւնները կ'ուղղենք Յունահայ գաղութի բոլոր կազմակերպութիւններուն եւ միութիւններուն, ցանկալով անխափան յաջողութիւն իրենց ազգանուէր առաքելութեան մէջ:

Շնորհաւոր Ամանոր եւ Սուրբ Ծնունդ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻՆ

Խմբագրական

Հայության ճակատագրական խաչմերուկը

Հայաստանի եւ Սփիւռքի տարածքին, Հայ ժողովուրդը տարին կը բոլորէ կանգնած ըլլալով պատմականօրէն վճարող հանգրուանի մը առջեւ: Ծակաւորական խաչմերուկ մըն է, ուր այլեւս սխալ ընտրանքները կրնան վերածուիլ նոր ու անդամաւոր ծախսողութիւններու, իսկ քաղաքական կարճատեսութիւնը՝ ազգային գոյութեան հիմքերու փլուզման պատճառով: Հակառակ իշխանաւոր խաւի յաճախակի սին հաւաստիացումներուն եւ արհեստական լաւատեսութեան համատարած քարոզչութեան, իրականութիւնը անհերքելիօրէն կը մատնանշէ Հայաստանի քաղաքական, անվտանգային եւ ընկերային նահանջը՝ տարածաշրջանային մեծապետական խաղերուն մէջ անգոր ու երկրորդական դերակատարութեամբ:

Այսօրուան Հայաստանը՝ արտաքին ճշումներու եւ ներքին քայքայման խաչածէւ ազդեցութեան տակ, ստիպուած է յաճախ պատշաճիլ այլ ուժերու ճշգրտականներուն: Պետական ինքնիշխանութեան հասկացութիւնը օր ըստ օրէ կը նօսրանայ, երբ արտաքին պահանջները կը պարտադրուին որպէս «խաղաղութեան» անխուսափելի գին, իսկ զիջումները կը ներկայացուին իբրեւ «իրատեսական քաղաքականութիւն»:

Արցախի կորուստէն, Հայաստանի ինքնիշխան տարածքներու ապօրինի գրաւումէն, ռազմաքաղաքական դեկլարութեան բռնի դատերէն ետք, Ատրպէյճանի առաւել ուժեղացող վտանգաւոր պահանջներուն դիմաց յաջորդական ընկրկումները անվտանգային եւ բարոյահոգեբանական ծանր հարուած կը հասցնեն հայ հասարակութեան, խաթարելով ազգային արժանապատուութեան զգացումը:

Ներքին կեանքին մէջ եւս իրավիճակը աւելի քան մտահոգիչ է: Քաղաքական հասունութեան բարձր մակարդակ նուա-

ճելու փոխարէն, Հայաստանի քաղաքական կեանքը կը դրսեւորէ հակառակ ընթացք մը: Իշխանաւորներու հետզհետէ կարծրատիպ ու մենատիրական քաղաքականութիւնը կը սահմանափակէ ժողովրդավարական դաշտը, կը ճնշէ այլակարծութիւնը եւ կը խորացնէ հասարակական բեւեռացումը: Ընդդիմադիր ծայրերու հալածանքը, քաղաքական հետապնդումներու ու ընտրովի արդարադատութեան կիրարկումը կը վկայեն իշխանութեան դիրքերը ամրապնդելու մոլուցքային ջանքերուն մասին, նոյնիսկ ազգային միասնականութեան գինով:

Առաւել մտահոգիչ են հայ եկեղեցւոյ նկատմամբ որդեգրուած անզիջող ու պառակտիչ քայլերը:

Հայ Առաքելական եկեղեցին դարձաւ շարունակ եղած է ազգային ինքնութեան հիմնասիւններէն մէկը եւ անոր դէմ ուղղուած քաղաքական միջամտութիւնները կը վտանգեն եկեղեցական ինքնավարութիւնը, բայց նաեւ ազգային համերաշխութիւնը: Վերջին ութ տարիներուն, բացայայտ դարձած է իշխանութեան անկարողութիւնը, որ տեսաբար կը ծախողի համախմբել ազգային բոլոր ուժերը՝ համընդհանուր սպառնալիքներուն դէմ:

Ներկայ պայմաններուն տակ, 2026-ի ընթացքին Հայաստան պիտի ուղղուի դէպի խորհրդարանական ընտրութիւններ՝ ծայր աստիճան անհաշտ քաղաքական մթնոլորտի մէջ: Մէկ կողմէն՝ ականատես կը դառնանք իշխանաւոր խումբի մենատիրական կեցուածքին ու վարչական լծակներու գերիշխող օգտագործման, իսկ միւս կողմէն՝ ընդդիմութեան մասնատման ու միասնական յայտարարի մը շուրջ համախմբուելու անկարողութեան: Ներկայ իրավիճակը խոր ճգնաժամի արտայայտութիւն է, ուր քաղաքական ապառաջ հակամարտութիւնը հայութեան մէջ կը ստեղծէ հասա-

րակական անվտանգութիւն եւ յուսահատութիւն:

Անդին, Սփիւռքը եւս կը դիմագրաւէ իր ինքնութեան լուրջ ճգնաժամը: Վերջին տարիներուն ան կը գտնուի շուար եւ ուղեկորոյս վիճակի մէջ՝ կորսնցուցած ըլլալով իր ազգային դիմագիծը, ռազմավարական ուղեցոյցը եւ ինքնապահպանման յստակ տեսլականը: Հայրենիքի մէջ ստեղծուած անորոշութիւնը, քաղաքական խառնաշփոթը եւ ազգային գաղափարաբանութեան թուլացումը անխուսափելիօրէն կը փոխանցուին Սփիւռքին, որ փոխանակ ըլլալու հաւասարակշռող եւ ուղղորդող ուժ, հետզհետէ աւելի կը սուզուի հետեւորդ ու արծազանգող մնալու յորձանուտին մէջ:

Սփիւռքի կառոյցներու մեծ մասը այսօր կը տառապի հնացած ու ինքնամփոփ մտածողութենէ, ներքին մրցակցութիւններէ եւ համահայկական օրակարգի բացակայութենէ:

Ազգային պահանջատիրութեան, լեզուամշակութային ինքնապահպանման եւ քաղաքական ազդեցութեան ռազմավարութիւնները կը մնան յայտարարական մակարդակի վրայ, առանց նոր իրողութիւններու վերաբժեւորումի:

Այս բոլորի լոյսին տակ, բովանդակ հայութեան իրավիճակը կը պահանջէ խորքային վերլուծութիւն, անկեղծ ինքնաքննադատութիւն եւ վերաթարմացած մտածողութիւն:

Առանց ազգային միասնականութեան, քաղաքական հասունութեան եւ արժեքամակարդային վերակառուցման, Հայաստանը եւ Սփիւռքը պիտի շարունակեն մնալ «առանց երգի նահանջին մէջ»:

Ծակաւորական խաչմերուկը տակաւին կը պահէ վերանորոգման հնարաւորութիւնը, բայց ժամանակը անողոր է: Պարտադրուած արհեստածին լաւատեսութեան փոխարէն, ազգային գոյու-

թիւնը կը պահանջէ համարձակ ճշմարտութիւն եւ պատասխանատու գործելակերպ:

Նոր տարուան շեմին, մեր ժողովուրդին առջեւ պարտադրուած յորետես պատկերին դիմաց, հայութիւնը այլեւս իրաւունք չունի մնալու պառակտուած, շուարած ու անորոշ:

Պահը կը պարտադրէ միասնական ազգային զօրաշարժ՝ որ հիմնուած պիտի չըլլայ անցեալի զգացական ըմբռնումներուն, այլ ապագան կերտելու եւ հայութիւնը միաւորելու համահայկական տեսլականին վրայ: Հայահաւաքի հրաւերը ուղղուած պէտք է ըլլայ ամբողջ հայութեան՝ Հայաստանի մէջ եւ Սփիւռքի տարածքին, քաղաքական բոլոր առողջ ուժերուն, մտաւորականութեան, երիտասարդութեան եւ ազգային կառոյցներուն՝ վերանորոգուած մտածողութեամբ ու պատասխանատու դերակատարութեամբ միասնանալու նախաձեռնութեան ոգիով:

Հայութեան իրավիճակը հրամայական փոփոխութեան կարիքը ունի, աշխարհաքաղաքական նոր իրողութիւններու խոր ըմբռնումներուն եւ սեփական օրակարգը ձեւաւորելու վճարկամութեամբ: Հայաստանն ու հայութիւնը պարտին հետապնդել իրենց արժանապատիւ ու հզօր դերը ստեղծելու ուղին՝ իբրեւ ինքնուրոյն գործօն, թօթափելով օտար ծրագիրներու կամակատարի պարտադրուած պատմութեանը:

Նոր տարին թող դառնայ ազգային սթափումի սկիզբ, ուր համախմբուած կամքը պիտի վերածուի ապրումի, եւ հաւատքը՝ իրական փոփոխութեան:

«Երևե՛կ, թէ այս Նոր տարին, ոտքի կանգնէր Հայաստան»

Շնորհաւոր Ամանոր, հայու լուսապայծառ տեսիլքին սպասումով:

Յօդուած

2026-ի սեմին

Հայրենիքի փրկութիւնը կը հրամայէ ուժերու մէկտեղում եւ վերականգնումի գործադրելի ծրագիր

«Ու պայքար, պայքար, պայքար երգեցի...»

Դ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ

Ս. ՄԱՋՍԵՐԵՃԵԱՆ

2026-ի սեմին, մենք ալ՝ հայերս, աշխարհի ժողովուրդներուն պէս, կլանուած ենք մարդկութիւնը յուզող ու տագնապեցնող բազմաթիւ ողբերգութիւններու մէջ։ Այդ ողբերգութիւնները ունին բազմաթիւ ընդհանուր խորագիրներ, ինչպէս՝ մահասփիւռ ու քանդիչ պատերազմներ, քաղաքական տհաս ղեկավարներու ծախսերութիւններ, բնական աղետներ, խաղաղութեան հետամտութեան փոխարէն՝ նոր պատերազմներու հնոցներու սարքում եւ այլն։ Ամենէն ցաւալի ողբերգութիւններէն մէկն ալ այն է, որ մարդիկ, իյնալով այս կամ այն ստախօս քարոզիչին կամ խեղաթիւրող քարոզչական մեքենային ազդեցութեան տակ, յայտնապէս կորսնցուցած են ԾԻՇՂՆ ու ՍԽԱԼԸ իրարմէ զանազանելու կարողութիւնը, այն ալ աշխարհի մը մէջ՝ ուր ուսումն ու գիտութիւն-գիտելիքը հիմա շատ անելի հասանելի են, համատարած՝ քան տասնամեակներ, հարիւրաւոր տարիներ առաջ։ Նոր տարուան սեմին, բնական է, որ մարդիկ աւանդաբար պահ մը առանձնանան իրենց խորհրդածութիւններու սենեակին մէջ, փորձեն պատասխաններ գտնել սապիսի հարցումներու։ աշխարհը հիմա ո՞ր է, ուրկէ՞ հասաւ ի՞նչ, անցեալ մէկ կամ քանի մը տարիները դրական ու անբիշ ի՞նչ «ներդրումներ» ունեցան մեր շոգեկառքին ի՞նչ հասնելուն մէջ, սակայն անելի կարելորդ՝ ասկէ անդին ո՞ր կ'երթանք... Փաստօրէն, անցեալը եղած-աւարտած է, անփոփոխելի է, որքան ալ որ մէկը – ո՞վ որ ալ ըլլայ ան – փորձէ պատմութիւն ու աշխարհագրութիւն վերախմբագրել, խեղաթիւրել եւ չեղածը իբրեւ եղած ներկայացնել, եւ՛ հակառակը։ Այս ու նման հարցումներու պատասխաններէն շատերը ծանօթ են, մեծ մասը՝ ակներեւ կերպով։ Մեր այս սփռնակին նպատակը չէ մօտակայ եւ հեռաւոր գօտիներու մէջ պատահածներուն ծաղկաքաղը ընել, այլ՝ այդ բոլորը իբրեւ խորապատկեր ընդունելով՝ կեդրոնական մեզ անմիջականօրէն մտահոգող, շահագրգռող վիճակներուն վրայ, որոնք կապ ունին մեր մայր հայրենիքին, անոր լինելութեան կապուած զարգացումներու – կամ նահանջներու – հետ։

Եւ քանի որ Հայաստան կը գտնուի Ազգային ժողովի ընտրութեան տարուան սեմին (անկախ անկէ, որ երկիրը շատո՞նց պէտք էր ձերբազատած ըլլար այս վնասաբեր իշխանաւորներէն), եւ իշխանութիւն թէ ընդդիմադիրներ մտած են ընտրական մրցավազքին մէջ, պէտք է լայնածիր ու արագ ակնարկով մը դիտենք իրականութիւնները եւ տեսնենք, թէ Դ. Վարուժանի «Պայքար, պայքար, պայքար երգեցի...» խօսքը որքա՞ն եւ ինչո՞ւ այժմեական է։

ՔԱՆԻ ՍԸ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆՇՈՒՄ

Մեր՝ Հայաստանի եւ Սփիւռքի, մէկ խօսքով՝ համայն հայութեան դիմաց կանգնող մարտահրաւերներուն դաշտը մտնելէ առաջ, պահ մը կանգ առնենք քանի մը ընդհանրական իրականութեան առջեւ, իսկ ընդհանրական ըսելով՝ ի մտի ունինք նա՛ն։ Հայաստանի սահմաններէն անդին, շատ անգին տարածուող տարածքներ, որոնց բեմերուն դիպաշարերը ուղղակի կամ անուղղակի աղերս ունին մեր հայրենիքին ու ժողովուրդին հետ։ Այդ դէպքերը չեն սահմանափակուած Ուքրանիայով կամ Միջին Արեւելքի սա կամ նա տագնապով, այլ, կրկնենք՝ կլանած են ամբողջ մարդկութիւնը։ Արձանագրենք մէկ քանի կէտ (անկարելի է սպառիչ ըլլալ), որոնց «ճառագայթումները» այլապէս տեսանելի են, պէ՛տք է տեսանելի ըլլան մեր աչքերուն եւ ուղեղներուն։

Ա. Աշխարհի տարածքին, երկիրներ ու ժողովուրդներ պատանդ բռնուած են, կամայ թէ ակամայ, մեծապետական հաշիւներու, այսինքն՝ «մեր գլուխներէն շա՛տ վերերը» սարքուող առ-եւ-տուրներու ոլորապտոյտին մէջ, որ կը հարկադրէ օժտուիլ իրաքանչիւր երկրի, ցամաքամասի սահմաններէն անդին պատահարները տեսնելու եւ ճիշդ կշռադատելու ակնոցներով, կողնացոյցով։ Անմիջապէս ըսենք, որ «մեծապետական» հասկացութիւնը ապրած է ի՛ր եղափոխութիւնը, անպայման Մեծ Պետութիւններու խաղերուն չի վերաբերիր, այլ անոնցմէ՝ ալ վեր կանգնող ուժերու։ Եթէ տեսնենք այդ տարածքը, այսինքն՝ մեծ պետութիւններ

րու «ամպերէն վեր» գտնուող տարածքները, կրնանք դիրքութեամբ հասկնալ, թէ ինչո՞ւ որոշ պատերազմներ կը դառնան անվերջանալի (չեն նմանիր միջնադարուն տեղի ունեցած 30, 100 կամ այլ երկար տևողութեամբ պատերազմներուն), ինչո՞ւ երեկի դաշնակիցներ դարձած են հակառակորդներ, մինչեւ իսկ ամենէն ոխերիմ թշնամիներ հռչակուած երկիրներ բացայայտ կամ թաքուն գործակցութիւններ ունին, իբրեւ խորագիր ունենալով... ՆԻԻԹԱԿԱՆ ՇԱՇԸ։

Հայաստանի դիտանկիւնէն, տեսողութեան դաշտի ընդարձակման հրամայականը (հորիզոնական եւ ուղղահայեաց գիծերու վրայ) շա՛տ անելի շեշտուած է, որովհետեւ մենք կը գտնուին հող ու հայրենիք կորսնցնելու վտանգին տակ, իսկ մեր սահմաններէն հեռու եռեւեփող «կարասներուն» խոհարարները (ինչպէս որ էր խորհրդէն Հայրիկի օրերուն), երբեք ալ շահագրգռուած չեն մեր պահանջներով, եթէ մենք չգտնենք յարմարագոյն շերտերը եւ զանոնք ի գործ դնելու ձեւերը։

Բ. Դրսեցին՝ դրսեցի։ Եթէ մեր աչքերը կեդրոնացնենք «ներքին» կոչուած բեմին վրայ, բացայայտ է, որ այս իշխանութիւնը ԱՄԷՆ ՄԻՋՈՑԻ կը դիմէ եւ պիտի դիմէ, ապահովելու համար երկրի ղեկին իր տիրութիւնը։ Սուտը, փաստացի եղելութիւններու խեղաթիւրումը, տնտեսական-ընկերային ու այլ հարցերու ամբոխահաճ շահագործումը միայն մէկ մասնիկն են իր «գործիքներուն», որոնց կողքին կան իշխանութեան գրեթէ անսահման եւ անհակակշռելի միջոցները։ ԶՊ-ապետը պատրաստ է գոհելու իր ամենէն վստահելի գործակիցները, կրնայ սուսկի պէս նոր կուսակցութիւններ ստեղծել կամ գինք գովաբանողներուն առջեւ ճամբայ բանալ, սակայն նման անպարարութիւններ պէտք չէ գլխապտոյտ պատճառներ, որովհետեւ ան յաճախ դիմած է այս ձեւին։ Իր կորստաբեր ընթացքին մէջ, ունի բազմաթիւ աջակիցներ։ Եւրոպայէն վերջերս՝ Դեկտեմբերի առաջին օրերուն հասած խոստում մը՝ ընտրութիւններուն ի նպաստ դրամական օգնութեան մասին (այսինքն՝ ազդելու «ներքին» ընտապայքարին վրայ), միայն մէկ մանր ապացոյցն է այս իրականութեան։ Նոյնքան բացայայտ է, որ իշխանութեան համար, Հայաստանի-Արցախի ու մեր ժողովուրդին շահերը, պահանջները ոչինչ են, պատրաստ է շարունակելու իր այն առաքելութիւնը, որուն համար բերուած է ղեկին, կը պահուի հոն։ Խմբապետին ու գործակիցներուն շահերը, պաշտօններու ըստ կամ բաշխումը-բաժնեկցութիւնը, շահակցութիւնը՝ գաղտնիք չէ շատո՞նց։ «ԽՆԱՄԻ-ԾԱՆՕԹ-բարեկամ» դրութիւնը՝ պաշտօնի շահագործումն ու մանաւանդ չարաշահութիւնները բարձրացած են աննախընթաց բարձունքի...։ Գոնէ 44-օրեայ պատերազմին յաջորդած անելի քան հինգ տարիները բազմաթիւ փաստեր կուտակած են, հիմնաւորելու համար այս հաստատումները։ Ու եթէ կար

ժամանակ մը, երբ այս կորստաբերներուն ընթացքին համար չքմեղանքներ յառաջ կը քշուին, թէ՛ «խեղճերը ի՛նչ ընեն, անփո՛րձ են», «ճամբայ ելած են լաւ նպատակով» (մինչեւ իսկ նախընթաց իրագործումները քրէյն ու «գեռօ կէտէն պիտի սկսիմ»ը պահ մը ընկալուեցաւ տհաս լատտեսութեամբ), հիմա արդէն յստակ է, Արցախի յանձնումէն, Միւսքի խմբակին լուծարքէն ու Հայաստանէն ալ հողերու նուիրումէն ետք բացայայտ է, որ այս իշխանութիւնը կամովին գործիք ու գործակից է երկրին կորուստին, անմացորդ լծակիցը՝ Հայաստանի ու հայութեան թշնամիներուն։

Զմտնենք ծանօթ մանրամասնութիւններու մէջ։

Գ. Պէտք է մաշած-սպառած նկատել շարք մը «վարկածներ», ինչպէս՝ հիւներ-նորեր, սեւեր-ճերմակներ, հին-նոր Հայաստան, Արցախը Ագրպէյճանի պատկանած է, Արարատին հետ կապ չունինք, պահանջատիրութիւնը Հայաստանի բնակիչներուն հետ կապ չունի, իսկ ամենէն ծիծաղելի՛ն՝ խաղաղութեան դարաշրջան մտած ենք (կ'ըսեն՝ մի՛ լսէք, մի՛ հաւատաք, թէ Թուրքիա եւ Ագրպէյճան ինչպիսի՜ պահանջներ, նախապայմաններ եւ հայաստանացիներ ծրագիրներ կը հետապնդեն բանիւ եւ գործով)։ Նման մաշած, բայց շահաւետ, պահեստի դրամագլուխի ցանկին վրայ են Եկեղեցոյ դէմ արշաւները, երկրի ուժային կառոյցներուն տկարացումը, տնտեսութեան, մշակութային նահանջները (Արցախի մէջ փոշիացումները՝ այլ ողբերգութիւն), իսկ այն հարցումը, թէ ատնցմէ ո՞րն է անելի՛ մտահոգիչը՝ ունի մէկ պատասխան։ Բոլորն ալ հաւասարապէս մտահոգիչ են, տարբեր մարզերու մէջ մեր կորուստներուն պատճառած ցաւերը մրցումի մէջ են իրարու հետ։ Այս ընդհանուր պատկերին մէջ, պէտք է յստակօրէն տեսնել, թէ «այսինչը կը հաւնիմ, այնինչը չեմ հաւնիր, պէտք է քաղաքական դաշտէն հեռու մնայ» ու նման «նորոգուած գիտեր» ինչպիսի՜ նոր պատուհասներու, բաժանումներու եւ անիմաստ մրցակցութիւններու կը տանին փրկարար ձեռքերը, կը ջլատեն, կը բթացնեն հայենապաշտպաններու կարողութիւնները։ Իսկ իշխանախումբին պէտք չի ծածկել, թէ պիտի աշխատի ի՛նչ տնօրինել յաջորդ խորհրդարանի կազմը, եւ բնականաբար պիտի աշխատի (երկար առնեն ի վեր կ'աշխատի) խորհրդարան մտցնել իրեն համախոհ կազմակերպութիւններ (անգլերէնով կայ Yes man հասկացութիւնը...), հեռացնել իր ծախսերութիւնները ընկալատողները, իր վնասաբեր քայլերուն ՈՉ ըսողները։

Դ. «Պայքար, պայքար...»ին անսացողները պէտք է իրագել ըլլան (շատեր գիտեն), որ մեր հայրենիքն ու ազգը ունին միայն մէկ ուղղակի թշնամի՝ Թուրքիա-Ատրպէյճան գիւնակցութիւնը, համաթուրանակապետութեան երազը հետապնդողները։ Հայաստանի մէջ անոր լծակիցները, իսկ «հզօրներու աշխարհ»ին մէջ

Նման ծրագիրներու համախոհները, քիչ թէ շատ կրաւորական դիրք բռնողները՝ այլ տարածքներ կը կազմեն, թուաբանական հաւասարութիւններու դիտանկիւնէն՝ փոփոխելի-փոփոխական են։ Ուրեմն, պէտք է մարտավարութիւնն ալ մշակուի այս գիտակցութեամբ, այս շրջահայեացութեամբ։ Երեկի բարեկամներ ու զօրակիցներ հիմա ձեռնածալ են (*ծրի պատրուակ շահած են*) նա՛եւ այն պատճառով, որ Նոյնինքն Հայաստանի իշխանութիւնը, յիշեալ պատճառներով, կը խափանէ օգնութեան ձեռք երկարողներուն գործը (*եւ ճիշդ չէ այն, որ Նախորդ փուլերուն, հայ քաղաքական միտքն ու ձեռքը միայն հով քաղած է*)։ «**Չլացողին կայք չեն տար**»ը մասնակիօրէն, միայն մասա՛մբ ճիշդ է այս պայմաններուն մէջ։

Ե. Ահա թէ ինչո՛ւ կը կրկնուի ու պիտի կրկնուի այն ճշմարտութիւնը – հոս կրկին արձանագրենք զայն – որ մեր, այսինքն՝ հայրենիքի հողն ու շահերը, ժողովուրդին իրաւունքները պաշտպանողներուն ԲՈԼՈՐ ՁԵՌՔԵՐՈՒՆ միացումը անյետաձգելի պահանջ է, զիրար դրժելու, զիրար խեղճացնելու կամ հրապարակէն դուրս հրելու, ընդդիմադիրներու դաշտէն քուէ «**գողնալու**» փորձերը՝ մերժելի եւ ու վնասարար, ջուր կը լեցնեն, ուղղակի թէ անուղղակի կերպով, գիտակցաբար թէ անգիտակցաբար՝ իշխանական խումբին ջաղացքին։ Տակաւին կայ այն վտանգը – գոր պէտք է դիմագրաւել ու յաղթահարել Նոյնպէս միացեալ ճիգով -, թէ մեր լաւագոյնը մէկտեղելով իսկ, մենք մեզ պիտի գտնենք գերիվոր հակադարձութիւններու դիմաց, ինչ որ յաճախ կը տարագուի «**անկարելի առաքելութիւն**» եզրերով։ Հոս ալ ի գորու կը դառնայ Դ. Վարուժանի ճակատագրակից պայքարողի մը՝ Սիամանթոյի մէկ արտայայտութիւնը. «**Նպատակս տկարութիւն չի ճանչնար**»։ Այս տողերը չենք յիշեր զգացական տրամադրութիւններով, այլ մեր ու ճակատագրակից այլ ժողովուրդներու ասարուած փորձառութիւններուն հիմամբ։ 2. Կարելոր մանրամասնութիւն մըն ալ. լիովին չտարուիլ ու չհրապուրուիլ այս կամ այն օտար պետական կամ կրօնական առաջնորդին «**Նպաստաւոր**» դատումը յայտարարութենէն, ո՛չ ալ՝ հակառակը։ Նման յայտարարութիւններ կրնան յետին հաշիւներ պահել իրենց ծայքերուն մէջ։ Օրինակներ թուելը պիտի երկարէ այս բաժինը։ Կարելորդ՝ մնայուն զօրակցութիւն ապահովելն է, մէկուն ըրած Նպաստաւոր յայտարարութեան «**ետեւէն վազել**»ն ու զայն հաշուետուութեան կաշէլն է՝ երբ նկատուի որ ան ետքայլ կ'ընէ կամ կը դառնայ կրաւորական դիտող։ Այդ ընելու համար կան բազմաթիւ շերտփներ...։

Թումը չերկարենք։ Մէկ խօսքով, մեր դիմաց կան լեռնակուտակ մարտահրաւեր, անխուսափելի հրամայականներ։ Մեկնա՛րկը։ Միացնել բոլոր ձեռքերը, լուսանցքի վրայ նետել մինչեւ իսկ ամէնէն սուր տարակարծութիւններն ու հակադրութիւնները, ի մի բերել բոլորին կարողականութիւնները, մասնագէտներու ԵՐՈՒՐՏՔԸ, ծրարականութիւն բազմաճիւղ ու բազմաթիւ աշխատանքի ծրագիր մը, որուն իրականացումը հետապնդելով՝ կարենանք յաղթահարել մեր հայրենիքին Նօսրացման եւ բնաջնջման միտող բոլոր դաւերը, չեզոքացնել գործադրողները։ Այս մտածումը կարելի է պատկերացնել իբրեւ «**համախոհ հակառակորդներու միջեւ կառավարական դաշնակցութիւն կազմել**» բանաձեւով։ Սա սոսկական բաղձանք կամ երազ չէ, ունիւնք պատմական վկայութիւններ։

ՀԱՄԱԽՄԲՈՂ ԾՐԱԳԻՐ

Ազգային ժողովի ընտրութիւնները Նախատեսուած են տարուան կիսուն, երբ շատո՛ւց մեր ետին թողած պիտի ըլլանք արցախեան աղետալի պատերազմները (*2020 եւ 2023*), երբ պատմական հայրենիքի անբաժան մէկ մասը կորսնցուցիւք (*չենք մոռնար Նախիջեւանը, Արեւմտեան Հայաստանը, Կիլիկիան եւ այլ հայապատկան հողեր*)։ Կայ հարկիւր-հազարաւոր բռնազաղթուածներու տազնապը «**մարսել**» փորձող Հայաստանը (*տասնեակ հազարաւոր արցախցիներ լքած են Հայաստանը...*), որ այլապէս հողային կորուստներ ունի եւ նորեր ալ կրնան հասնիլ շուտով, միաժամանակ՝ կը դիմագրաւէ տնտեսական Նահանջի, ընկերային, մշակութային յաւելեալ կորուստներու վտանգները։ Ընտրապայքարի դաշտը բացած են ԶԴ-ական իշխանութիւնները, կ'ուզեն, կրկնենք՝ պահել պաթոնները՝ իրենց անվիճելի կորուստներն ու պատուհասները «**մարտողականներով**» եւ ստապատիր յօրինուածքներով հրամցնելով ժողովուրդին, կը փորձեն քողարկել թշնամիին սիրայօծար գործակատարի իրենց դերակատարութիւնը։

Ընդդիմադիր ճակատը լաւ գիտէ, թէ այս իշխանութիւնը պիտի փորձէ իր առաջադրանքը իրականացնել առաւելաբար ապօրինի միջոցներով, ինչպէս ըրած է համապետական եւ շրջանային Նախընթաց ընտրութիւններուն. տեղ-տեղ ձախողած է, ուրեմն դիմած է բռնամիջոցներու՝ ընտրելներու բանտարկութիւն, սպանութիւն, անհիմն հալածանքներ, յերիւրածոյ մեղադրանքներ եւ այլն։ Այս կործանարար ընթացքը՝ դաժան իրականութիւնները զանգուածին ցոյց տալու ճի-

գերը չհասան սպասուած արդիւնքին։

Ընդդիմադիր ճակատ ըսելով՝ ի մտի չունինք միայն խորհրդարանական ընդդիմութիւնը, այլ բոլոր անոնք, ներառեալ՝ Եկեղեցին, որոնք կը տեսնեն եւ կ'ողբան կորուստները։ Իշխանութիւնը բացած է իր խաղաքարտերուն մէկ մասը։ Չմանրամասնենք։ Ընդդիմադիրները կործանարար ճշմարտութիւնը իբրեւ ահագանգ կը հնչեցնեն տարիներէ ի վեր, ամէ՛ն օր։ Եւ թող ո՛չ որ մտածէ, թէ շարուած մտավախութիւնը անհիմն է։ Փաստը այն է, որ ընդդիմադիրներուն ԲՈԼՈՐ ՄՏԱՎԱ-ԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ մէկ առ մէկ ու փուլ առ փուլ իրականութիւն դարձած են, նմանապէս՝ թուրքին ու ազերիին Նախապայաններուն, պահանջներուն իրականացումը. վիճելի չէ, որ զանոնք մոռացութեան մատնելու իշխանաւորներու «**մարտավարութիւնը**» սնանկ է։ Ընտրող զանգուածը կը կանգնի կորուստներուն ծանութիւնը խորաչափելու եւ ըստ այնմ՝ քուէատուփ երթալու հրամայականին դիմաց։ Ասիկա ինքնաբերաբար չ'ըլլար, այլ բացայայտ է, որ ընդդիմադիրները հոսանքն ի վեր դիմավարելու Հերակլէսեան (*Հերքիվեան*) աշխատանք ունին։

Այս ոլորտներուն մէջ չենք Նախընտրեր երկար դեգերիլ, որովհետեւ այս ուղղութեամբ, ինչպէս Նշեցինք, հետեւողական եւ ժամ-ժամուն աշխատանք կը տարուի։ Հետեւաբար, փորձենք անցնիլ իսկապէս Էական հարցերու դաշտ, տեսնելու՝ թէ ի՞նչ Նախադրեալներ պէտք է ամբողջական ԶԴ-ականներու հեռացման համար (*ըսել չենք ուզեր թէ չկան, մեր խօսքը համալրումի մասին է*)։

ՀԱՄԱԽՄԲՈՂ ԾՐԱԳԻՐ ԵՒ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

Կենսական է, որ յաջորդ իշխանութիւնը ձեւաւորուի ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ եւ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ, ապա Նաեւ ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ համապարփակ ծրագիրի մը հիմամբ, որուն մէջ, անհատներէ աւելի՝ առնուելիք քայլերուն մանրամասնութիւնները նկատի առնուին եւ մշակուին մասնագիտական մակարդակի վրայ։ Ծրագիր մը ՀԵՌԱՆԱՆ է, անհատները անմահ եւ մնայուն չեն, որքան ալ որ երախտաւոր եւ բամբիմաց-մասնագէտ ըլլան։ Կենսական է, որ ընտրողը տեսնէ, թէ առաջադրուելիք ՄԻԱՅԵԱԼ ԾՐԱԳԻՐԸ պիտի չմնայ սոսկական խոստում, ո՛չ ալ անոր տէրերը պիտի ընեն խոստումներուն հակառակը, այլ գիտակից զանգուածին հետ ձեռք-ձեռքի՝ պիտի անցնին գործադրութեան։

Կ'ուզենք մասնաւորել կարելոր կէտ մը. Հայաստանի (*Նաեւ բազմաթիւ այլ երկիրներու*) քաղաքական դաշտին մէջ, սովորութիւն դարձած է ԱՆՀԱՏՆԵՐ դրուատելու կամ վատաբանելու ընթացքը։ Սա ուշագրաւ կը դառնայ, եթէ հարցին մօտենանք հետեւեալ անկիւնէն։ Ի՞նչ պիտի պատահի, եթէ Փաշինեան մը (*կամ Թրամի մը, Մաքրոն մը կամ այլք*) մէկ օրէն միաը չքանայ հրապարակէն (*չենք ցանկար որ մեռնին, սակայն կեանքի մէջ ամէն բան հաւանական է, չէ՛*)։ Է՞, լա՛ւ, անոնց հեռնալով, ամէն բան կը փոխուի՞։ Նոյնինքն Հայաստանի իրականութիւնները իր տան փաստացի պատասխանը. անձերու շուրջ եւ անհատներով պայմանաւորուած որոշ «**երթեր**» մնացած են անվաղորդայն, իբրեւ կուսակցութիւն ճանչցուածներ՝ Նսեմացած ու Նօսրացած։ Եւ ահա հոս է որ ի յայտ կու գայ ՀԱՒԱԶԱԿԱՆ ծրագիրի մը պահանջը, հրամայականը, առանց անտեսելու անհատներու դերն ու արժէքը։

Հաւաքական ներդրումով կազմուած ծրագիրը ո՛չ միայն աւելի՝ մնայուն կ'ըլլայ, այլ զայն իրականացնողն ալ սոսկական անհատ մը չ'ըլլար, այլ՝ Նոյնինքն զայն ի մի բերողները, հոգ չէ թէ անոնք այլապէս ունենան մեծ ու փոքր հակադրութիւններ։ Այս դիտանկիւնէն ալ, «**տեսնք թէ ես անցեալին ինչե՛ր ըրած եմ**» մտածելակերպը պէտք է փոխարինուի՝ «**տեսնե՛ք թէ մեր կարողութիւնները միացնելով ինչե՛ր կրնանք ընել, հայրենիքը ինչպե՛ս պիտի փորձենք փրկել**»ով։ Աւելի յստակ՝ պէտք է տեսնել, որ ընդդիմադիր ճակատին մէջ «**ներքին նետարձակումներու**» սովորութիւնը պէտք է մեկդի դնել, այս պայմաններուն մէջ, նման «**ժողովրդավարութեան խաղեր**» պերճանք ալ չեն...

Կառավարութեան յաջորդ կազմը, հետեւաբար Նաեւ զայն յառաջացնելու պարտականութիւնը ունեցող խորհրդարանը պէտք է մարմին ստանան ՄԱՄՆԱԳԵՏՆԵՐԷ, ըլլան քաղաքական, դիւանագիտական, պաշտպանական (*բանակ, ոստիկանական, սահմանապահ ուժեր*), տնտեսական, մշակութային, ընկերային եւ այլ հարցերու հիմուտ գործիչներ, եւ ո՛չ թէ պարզապէս այս կամ այն կուսակցութեան կամ դաշինքին վկայականը ունեցողներ, ինչպէս որ են ԶԴ-ական երեսփոխաններն ու Նախարարները, կառավարական համակարգին մէջ բերուածներուն կարելոր մէկ մասը։ (*Անցեալին, նման գործելաձեւ ա՛յսքան աղետալի հետեւանքներ չէ ունեցած*)։

Յաջորդ իշխանութիւնը, ԱՆՊԱՅՄԱՆ ձերբազատած՝ ԶԴ-ականներէ եւ անոնց՝ թշնամիին հաճոյանալու քաղաքականութեան հաւատարիմ կիրարկողներէ՝ իր դիմաց պիտի ունենայ անկարելի թուացող առաքելութիւններ, սակայն պէտք է օժտուած ըլլայ անկարելի կարելի դարձնելու կամքով, այսինքն՝ «**պայքա՛ր, պայքա՛ր...**» ի կամքով։

ՄԱՐՏԱՀՐԱԻԵՐՆԵՐ՝ ԻՆՉ ԴԱՇՏԵՐՈՒ ՄԷՋ

Կ'արժէ, որ արագ թոււմ մը կատարենք «**անկարելի առաքելութեան**» կոչուողներուն ճիտին իյնալիք գործերուն, մարտահրաւերներուն, որոնք համահաւասար չափով առաջնահերթ են։ Այս մասին յախաճ խօսուած է, քննարկումներ եղած են մաս առ մաս, փորձենք ըստ կարելւոյն ի մի բերել առաջադրանքները։ ՀՈՂԵՐՈՒ ՎԵՐԱՏԻՐԱՑՈՒՄ. Մեր ապրած մեծագոյն ողբերգութիւնը, բազմահազար կեանքերու անվերադարձ կորուստին կողքին, հողային կորուստներն են, որոնք վերականգնելի են։ Հոն կան քանի մը խորագիրները. կայ Արցախը (*հարցին բոլոր երեսներով*), կան Հայաստանէն խլուած հողամասեր (*պաշտօնապէս՝ 240 քառ. քմ, իսկ իրականութեան մէջ՝ շատ աւելի լայն տարածքներ, մանաւանդ ռազմավարական կարելութեամբ բարձունքներ*), որոնք իրողապէս ինկած են ազերիներու վերահսկողութեան տակ, կան իբրեւ թէ «**փոխանակելի**» հողամասեր՝ «**կղզեակներ**»ը, կան «**Արեւմտեան Ազրպէյճան**» եւ «**Հանգեզուրի միջանցք**» ՍՊԱՌՆԱԼԻԶՆԵՐՈՒՆ տակ գտնուող հողեր, որոնք ԶԴ-ականներու իշխանութեան շարունակման պարագային, պիտի անցնին կորուստներու ցանկին՝ «**սահմանագում**» խաբանքին ճամբով, մինչեւ Հայաստանի... սպառումը։ Եթէ յիշեալները ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ վերականգնելիներու ցանկին վրայ են, կարելի չէ անտեսել մեր ԲՈԼՈՐ ՀՈՂԵՐՈՒՆ տիրութեան, պահանջատիրութեան իրաւունքը։ Ըսել կ'ուզենք, լիարժէք ծրագիրը պէտք է ունենայ անմիջական եւ աւելի հեռու ապագային իրականացուելիք բաժիններ։

ՊԱՇՏՊԱՆԱԿԱՆ ՁԵՌՔԵՐ. Նոր իշխանութեան առաջնային պարտաւորութիւններէն մէկը՝ երկրի պաշտպանական ձեռքերուն վերստին հզօրացումն ու հայրենիքին ծառայութեան լծումն է, զանոնք հեռու պահելով իշխանաւորներու, մասնաւորապէս անոր պետին պահպանման ճղճիմ գործէն, սեփական ժողովուրդին դէմ յարձակումներու դաշտերէն։ Պաշտպանական դաշտին մէջ, բանակին, ոստիկանական ուժերու, սահմանապահներու, անվտանգութեան ծառայութիւններու գործունեութեան ու առաքելութեան ամբողջ մտածողութիւնը պէտք է վերատեսութեան ենթարկուի։ Բաւ իմաց գիտութեան կանխելու գիտութեանը, պաշտօնի կոչումը անյետաձգելի են։ Այս ծիրին մէջ, բանգէտ Նախարարի մը եւ կարող սպայակոյտի մը պահանջը ակնբեր է։ Ինչպէս այլ բնագաւառներու, Նոյնպէս ալ հոս, Հայաստան զուրկ չէ կարող եւ փորձառու գիտութիւններէ, փաղանգներէ։

ԱՏԵՂՈՒԹԵԱՆ ՄՅՈՒՆՈՐՏԻ ԶՆՋՈՒՄ. ԶԴ-ականները իշխանութեան եկան աներեւակայելի «**տեսլականով**» մը. աւելի քան 7.5 տարուան փորձառութենէ ետք, տեսանք, թէ անիկա իրականացաւ ժողովուրդին մէջ բաժանուածութիւն, փոխադարձ ատելութեան մթնոլորտ սերմանելով։ Պէտք է ցոյց տալ, որ չկան Նախկիններն ու նորեր, որոնք պէտք է ատելութեամբ վերաբերին իրարու հետ։ Տեսակետներու տարբերութիւնը, այլապարծութիւնը որեւէ մարդու, ժողովուրդի բնական իրաւունքն է, մինչեւ իսկ եթէ կայ ԲՈՒՆԱՏԻՐԱԿԱՆ դրութիւն։ Եթէ որոշ «**դասակարգ մը**» (*կրնար կնքուիլ այս կամ այն պիտակով*) սխալներ ըրած է, վնաս բերած, պէտք է արդար եւ օրինական միջոցներով հաշուետուութեան բերուի, եւ ո՛չ թէ տիրապետող դառնայ այն գործելաձեւը, որ օտար (*անգլերէն*) խօսքով մը լաւագոյնս կը բացատրուի. «**Եթէ կ'ուզես շուն մը սպաննել, վատ անուն մը տուր անոր**» (*If you want to kill a dog, give him a bad name*)։ Ատելութեան ալիքներէն պէտք է գերծ պահել Նա՛եւ Սփիւռքը, զայն լծակից պահել հայրենիքին, ինչպէս որ Էր այս իշխանաւորներու «**դարաշրջանէն**» առաջ, միաժամանակ լծակից ըլլալ անոր հարցերուն, դիմագրաւած դժուարութեանց դարմանումին։

ԶԱՂԱԶԱԿԱՆ ԴԱՇՏ. Սա ընդարձակ եւ խորքին մէջ՝ անպարագիծ կալուած մըն է, բաւականանաք քանի մը հիմնական կէտերով։ Առաջին հերթին՝ Սահմանադրութեան ու անոր կենսական կէտերուն պահպանումը։ Որեւէ երկրի մէջ, Սահմանադրութիւնը չի նկատուիր անհալելի, անփոփոխելի գիր. ըստ պատմական եւ այլ Նորութիւններու, սահմանադրութիւններ ԲԱՐԵՓՈՒՆՈՒԹԵԱՆ կ'ենթարկուին, կը վերամշակուին, սակայն հիմնական սկզբունքներ կը պահպանուին, կը դաստիգին անհալելիներու ցանկին։ (*Թող Ֆրանսայի հինգ հանրապետութիւններու սահմանադրութիւնները ուսումնասիրողները մեզի ըսեն, թէ հոն ի՞նչն է փոխաւած-փոփոխական, եւ ինչե՛ր՝ անհալելի, Նոյնը՝ ժողովրդավարութիւն կիրարկող այլ երկիրներու մէջ*)։ Հայաստանի Սահմանադրութիւնն ալ ենթակալ եղած է ու կրնայ ըլլալ բարեփոխութիւններու, սակայն կարելի չէ զայն ՎԵՐԱԽՄԲԱԳՐԵԼ, աւելին, եղածը ծովը նետել ու Նոր սահմանադրութեան մը հետամուտ ըլլալ, եթէ Նորին ճամբով մոռացութեան պիտի տրուին ԱՆԿԱՆՈՒԹԵԱՆ, ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԻՆՔՆԻՇԻԱՆՈՒԹԵԱՆ Նախադրեալները, Արցախի իրաւունքները (*Մինսքի խումբին չեղարկումը պէտք է... չեղարկել*)։ Աւելի կարելորդ՝ որեւէ փոփոխութիւն չի կրնար կատարուիլ՝ թշնամիէն թելադրուած պայմաններու ընթացք տալով։ Պէտք չէ մոռնանք, որ Նոյնինքն Ազրպէյճան պահանջ դրած է որ

Յօդուած

Հայաստանի Սահմանադրութիւնը փոփոխութեան ենթարկուի եւ անկէ հանուի անկախ բաժիններ, որոնց վրայ հիմնուած են անկախութիւնն ու իրաւաստիութիւնը (*մէկ ալ պահանջ է եկեղեցւոյ ջլատումը*):

ՔՊ-ականները, որքան ալ փորձեն չընդունիլ այս իրականութիւնը, բանիւ եւ գործով լծուած են այդ «առաքելութեան», կը խոստանան, իշխանութեան վրայ մնալու պարագային, հանրաքուէով մը իրականացնել ազերիական այդ նախապայմանը եւս:

ԴԻԻԱՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ. Անկախ անկէ, որ այս դաշտին մէջ ալ պետք է ՀԱՍԿՏՈՂՆԵՐ, փորձառու մասնագէտներ բերուին ճիշդ տեղերուն մէջ, այս պարագային՝ արտաքին գործոց նախարարութեան եւ յարակից համակարգին մէջ (*ծանօթ խօսք է՝ «ճիշդ մարդը ճիշդ գործին համար»*ը, եւ սա՝ *աշխատանքի բոլոր մարզերուն մէջ*), պետք չունինք կրկնելու, թէ դեսպաններու, մինչեւ իսկ արտաքին գործոց նախարարներու նշանակումը կը կարօտին մտածողութեան եւ վերադասարան համապատասխան մօտեցումի, միշտ հաշուի առնելով Հայաստանի ու մեր ժողովուրդի շահերը, իրաւունքները: Առաջնակարգ եւ երկրորդական պաշտօններու վրայ լաւագոյն բանիմացներու նշանակման զուգահեռ, այս համակարգը վիթխարի առաքելութիւն մը ունի. նախ՝ վերականգնել դիւանագիտական քայքայուած համակարգը, վերականգնել յարաբերութիւններու կամուրջները՝ բարեկամներու եւ նուազ բարեկամներու, բայց նաեւ (*եւ սա շատ կարեւոր կէտ է*) չեզոք մնացողներու հետ: Մինչեւ իսկ թշնամիներուն հետ յարաբերութիւններու դաշտը պետք է վերամշակել՝ զայն տարածելով Հայաստանի շահերուն եւ իրաւունքներուն պաշտպանութեան տեսլականով:

Դեսպաններ եւ դիւանագիտական այլ մակարդակի ներկայացուցիչներ պետք է զգան, որ իրենք զբօսաշրջութեան համար չեն դրկուի տարբեր երկիրներ, այլ պետութեան մը, ժողովուրդի մը շահերուն ներկայացուցիչներ են: Դիւանագիտութեան դաշտին մէջ, կայ «ներքին» մարզ մը, որ ընդհանրապէս անտեսուած, մոռցուած է, թէւ ընդդիմադիրներ երբեմն յստակ քայլեր կ'առնեն: Սա՝ օտար դեսպաններու հետ յարաբերելու եւ գործակցելու մարզն է: Հայաստան եկած դեսպանները եւ այլ ներկայացուցիչներ պետք է դառնան թիրախ՝ երբ անոնց պաշտօնավարութեան մէջ անբաւարարական կը տեսնուի: Նախարարութեան եւ դիւանագիտական անձնակազմի պարտականութիւններէն մէկն ալ՝ Հայաստանի պահանջներն ու իրաւունքները, Հայաստանի՝ ու հայութեան, նաեւ արցախցիներուն դէմ անարդարութեանց՝ օտար դեսպաններուն յիշեցումն է ու հաշիւ պահանջելը, հաշիւ՝ իրենց ներկայացուցած երկիրներէն, որոնցմէ ոմանք մոռցած են, որ դասուած են Հայաստանի բարեկամ-պաշտպանի ցանկին մէջ: Օտար դիւանագէտներու իւրաքանչիւր շարժումը պետք է պահուի հսկողութեան տակ, շեղող սաստի ենթարկուի, յոռեգոյն պարագային, հռչակուի անբաղձալի անձ եւ վտարուի երկրէն: Անցեալ տարիներուն, այս պահանջը քանի՜ քանի անգամ զգալի դարձած է, սակայն իշխանութիւնները վարուած են այնպէս, թէ իրենք են օտարներուն կամակատարը, հաշիւ տուողը: Ի դէպ, նախորդ իշխանութիւններու օրով ալ, այս ընտրանքը լուսանցքի վրայ մնացած է:

Դիւանագիտական ասպարեզի տարածքին մէջ, եկէք, պահ մը կանգ առնենք յարակից դաշտի մը առջեւ, որ կը կոչուի ՍՓԻԻՌԹԻ ՀԱՅՈՒՆԵՐՈՒ ԿԱՐԴԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ: Հայաստանի կառավարութիւնը, մասնաւորաբար արտաքին գործոց նախարարութիւնը (*չխօսինք այլասերած-կամակատար՝ Սփիւռքի յանձնակատարին մասին*) բոլորովին անտես թողած է հսկայական ուժականութիւն, մինչդեռ, տարբեր միաւորներու, մասնաւորաբար Հայ Դատի գրասենեակներուն հետ գործակցութեան խորացումով, կազմակերպումով՝ կրնայ մեր պահանջներուն հետապնդումը տարբեր տարածքներու հասցնել (*հիմա եղածն ալ կը ջլատուի, ականատես եղանք մինչեւ իսկ արտաքին գործոց նախարարին՝ հազուադէպ ճիշդ կեցուածքները փոշիացնող վարչապետին ու այլ ՔՊ-ականներու «խրոխտ» կեցուածքներուն*): Հոս կայ պատասխանատուութեան բաժին մը, որ կ'անցնի կառավարութեան ու նախարարութեան շրջագիծէն անդին: Այդ՝ նոյնիսկ Սփիւռքի, աշխուժութիւնն է, կացութեան համապատասխան՝ ուժեղ քայլերու, նախաձեռնութիւններու դիմելու ունակութիւնը, կարողութիւնը. ընդունինք, որ Սփիւռքը կարծէք թէ որոշ թույլացում եւ նահանջ արձանագրած է այս առաքելութեան ճամբուն վրայ: Եթէ միայն յիշենք, որ Սփիւռքը ինչպիսի՜ ուժգնութեամբ եւ ազդեցութեամբ հակազդեց «**Ֆուլպոյայի քաղաքականութեան**» ու փրոթոքոլներուն, արդէն յստակ դարձուցած կ'ըլլանք մեր մտահոգութիւնը: Ճիշդ է, որ արցախեան ծանրակշիռ օրերուն, շօշափելի եւ ազդու շարժումներ արձանագրուեցան, սակայն, բացի որոշ «**լճակներէ**»՝ Սփիւռքի ովկիանոսը կարծէք թէ միացած է դիտող-հանդիսատեսի փաղանգներուն (*կան, անշուշտ, «ազգընտիր»*ին վնասարար քայլերը հաշտ աչքով դիտող... կոյրեր): Այս դաշտին մէջ, յատուկ կարեւորութիւն ունի Հայաստանի (*իշխանութիւն եւ ժողովուրդ*) ու Սփիւռքի միջեւ կամուրջներու, լծակցութեան, գործակցութեան

վերականգնումը: Եթէ Սփիւռքի յատուկ նախարարութիւն մը դժուար է վերականգնել, կարելի է մտածել այլ ընտրանքներու մասին, այս բաժանմունքը աւելի գործօն եւ նպաստակալաց դարձնելու համար (*Լիբանանի մէջ նախարարութիւն մը կը կոչուի ԱՐՏԱՔԻՆ ԵՒ ՍՓԻԻՌԹԻՆԵՐՈՒ նախարարութիւն*):

Մեր այս քննարկումն ու մօտիկ ապագայի պատկերացումները կրնանք շարունակել երկար, սակայն կը բաւականանանք յաջորդ իշխանութենէն այլ մարզերու մէջ սպասուածներուն արագ թուարկումով:

Այդ կալուածներուն խորագիրներն են ԱՐԴԱՍԱՂԱՏՈՒԹԻՒՆԸ, ՄՇԱԿՈՅԹԸ, ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ, ՍՓԻԻՌԹԻ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԸ (*որուն մէկ երեսին անդրադարձանք քիչ առաջ*), մէկ խօսքով՝ բոլոր այն կալուածները, որոնք կ'երաշխաւորեն ԵՐԿԻՐ հասկացութեան գոյատեւումը, բարգաւաճումը, հողային եւ այլ իրաւունքներու կենսագործումը: Արդարադատութեան մարզը՝ դատարաններէն ու իրաւաբանական համակարգէն սկսելով, կը կարօտին հիմնական վերականգնումի (*նոյնը ըսինք դիւանագիտական եւ պաշտպանական դաշտին մասին*): Պետք կա՞յ յիշեցնելու, որ Արդարադատութիւնը իշխանութեան երեք հիմնական թեւերէն մէկն է, անկախ, եւ չի կրնար հետեւիլ «**Հայաստանի մէջ չկայ դատաւոր մը, որ իմ (Փաշինեանի) կամքին հակառակ շարժի**» ան-տրամաբանութեան: Մշակոյթի կալուածը բազմադաշտ է. կան ուսումնական ծրագիրներու դաշտը (*պատմութիւն, լեզու, գրականութիւն, աշխարհագրութիւն...*), իսկ դպրոցի պատերէն անդին՝ մշակութային միաւորներու եւ հայատիպ պատկերի վերականգնումի պահանջը: Այս ծիրին մէջ առանձնացնենք ԵԿԵՆԵՑԻՈՅ պարագան, եւ բաւականանանք աւելցնելով, որ Եկեղեցւոյ դէմ արշաւներն ալ պետք է դիտուի անհատներու շրջագիծէն անդին, որովհետեւ ականատես ենք, որ անհատ կրօնաւորներու ուղղուած հարուածները, սպառնալիքները՝ հարուած են նաեւ մեր ամբողջ ժողովուրդին, պետութեան, ներառեալ Հայաստան-Սփիւռք կամուրջներուն: Իսկ երբ կը խօսինք Եկեղեցւոյ դիրքին լիարժէք վերականգնումին մասին, չենք կրնար աչքաթող ընել (*մշակութային պարունակէն անդին՝ քաղաքական տարածքին մէջ*) հայկական յարանուանութիւններուն դերակատարութիւնը: Հոն ալ զգալի է կրաւորականութիւն մը, «**մեր հարցը չէ, մեր գործը չէ**» ի տպաւորութիւն մը: Հայրենիքի փրկութիւնը ԲՈԼՈՐԻՆ դիմաց կանգնող մարտահրաւեր է: Նոյն մօտեցումով ալ, մեր ժողովուրդը արդար սպասում ունիՄՇԱԿՈՅԹ հասկացութեան հետ աղերս ունեցող բոլոր ասպարեզներու ծառայողներէն, անոնք ըլլան գրող, երաժիշտ, քանդակագործ-նկարիչ, գիտնական, դասախօս, բժիշկ կամ այլ:

Պետք է յիշենք, որ Արցախեան Շարժումի մեկնարկին մէջ, տարբեր կալուածներու մէջ հեղինակութիւն վայելող անձնաւորութիւններ ինչպիսի՜ դեր ունեցան, դարձան Շարժումը առաջնորդող յառաջապահներ: ՄՇԱԿՈՅԹի յիշեալ եւ այլ կալուածներու գործիչները, «**ներքին**»ին կողքին, ունին նաեւ «**արտաքին**» գործ, դիւանագիտականին զուգահեռ՝ կապեր ստեղծել այլ երկիրներու համապատասխան կալուածներուն մէջ գործողներուն հետ, ամրացնելով պետութեան – եւ ոչ միայն հայրենապաշտպան անհատներու – հիմքերը: Այսօր մոռցուած է, թէ խորհրդային տարիներուն, հայ գրողներ, արուեստագէտներ ու գիտնականներ, մինչեւ իսկ մարզիկներ ինչպիսի՜ գործօն դեր խաղացած են ի շահ Հայաստանին: Փաստագրուած է, որ անոնք գտած էին կարմիր Մոսկուայի ճշգրտ «**սահմաններէն**» անդին երթալու ձեւերը...:

ԵԶՐԱԿԱՏՈՒԹԵԱՆ ՓՈԽԱՐԷՆ

Այս սիւնակին մէջ մեր արձանագրած նշումներն ու Լակնկալութիւնները մեծ մասամբ նորութիւն չեն: Այս կէտերը ներկայացնելով (չարձանագրուածներուն մասին հետեւութիւնները կը թողուք ընթերցողին), փորձեցինք ներկայացնել կարգ մը դաժան իրականութիւններ, որոնց յաղթահարումն ու դարմանումը կը կարօտին ԲՈԼՈՐ ՈՒ ԲՈԼՈՐԻՆ ԿԱՐԴՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ մէկտեղող ծրագրի մը, յաջորդ կառավարութեան համար մշակուելիք «**ճամբու քարտէս**»ի մը, որուն կենսագործումը ճիշդին պարտքն է բոլորին, ներառեալ, կրկնենք՝ Սփիւռքին:

«**Պայքար, պայքար, պայքար**»ը պիտի տարուի քանի մը գիծի վրայ. ներքին գետններու վրայ՝ ընդդէմ թշնամիին ստրուկը դարձած եւ ազգն ալ ստրկացման տաւտող իշխանաւորներուն, գիտնալով որ անոնք ունին չափազանց լայն միջոցներ եւ դուրսերէն օժանդակողներ: Կան ասոնց քարոզչութեան ստրուկները: «**Ներքին**»ին ծիրին մէջ կը դիտենք Սփիւռք(*ներ*)ը...: Իսկ արտաքին գետններու վրայ, ինչպէս նշեցինք արդէն, կան Թուրքիա-Ատրաբեյճան գիւնակցութիւնը, անոնց ծրագիրներէն շահեր ապահովողներն ու ցանկացողները (*Ատրաբեյճան վերջերս կը փորձէր եւրոպացիները ներգրաւել «Թրամփի ճամբու» ծրագիրներուն մէջ*), եւ որքան՝ կարեւոր է բարեկամ-թշնամիներուն, նոյնքան ալ՝ թշնամի բարեկամներուն ճիշդ գնահատումը:

Հիմա, երբ ընտրապայքարի դաշտը կը բացուի այս կամ այն ձեւով, մասնաւորաբար իշխանախումբին սուտ քարոզչութիւններով եւ ընտրողները ուղղակի եւ անուղղակի ձեւերով կաշառելու ճիգերով, աւելի քան հրամայական է ընդդիմադիր խմբաւորումներուն՝ իրենց ուժերուն ճիշդ գնահատումը եւ զանոնց ԱՐԴԻՒՆԱԻՈՐ մէկտեղումը: Ընտրապայքարը պետք է հունաւորուի այնպէս՝ որ հայրենապաշտպաններու քուէները չչեզոքանան, չփոշիացնեն մեկպէտկու քուէն, այլ ի սկզբանէ ճամբայ ելլէ ՈՒՄԱԿԱՆ ՀԱՄԱՆԱԲՈՒՄ (*քոյակիսիոն*) մը երաշխաւորելու մօտեցումով (*): Պետք է ընդունինք, որ բազմաթիւ կուսակցութիւններու գոյութիւնը ձեւով մը քաղաքական աշխուժութիւն ցոյց կու տայ, մաս կը կազմէ ժողովրդավարութեան խաղին, սակայն նոյնքան ալ պետք է ընդունինք, որ նոյն նպատակին ձգտող միաւորները պետք է ճիշդ պահուն որոշեն իրենց ծայրերը տալ այն ուժերուն, որոնք աւելի մեծ հաւանականութիւն ունին մրցավազքէն յաղթական դուրս գալու եւ կազմելու ՄԱՐՏԱՀՐԱԻԷՐՆԵՐԸ ԴԻՄԱԳՐԱԻԵԼՈՒ ԱՏԱԿ վարչակազմ մը: Պետք չէ մոռնալ, որ հայրենիքի փրկութեան եւ վերականգնումի պայքարի դաշտը շատ ընդարձակ է. վարչապետի, նախարարներու եւ նման պատասխանատուներու կողքին, Հայաստան պետք ունի անհամար թիւով գործակիցներու, տարբեր աստիճանի գիտնորներու: Ընդդիմադիր խմբաւորումներուն առաջնահերթ պարտաւորութիւններէն մէկն է ի սկզբանէ յստակ դարձնել յաջորդ գործադիրին եւ օրէնսդիրին դիմագիծը, ընելիքն ու զայն իրականացնողներու ուրուագիծը: Կարելի է նաեւ հեռացնել այն մտածումը, թէ անկարելիին նժարը շատ ծանր է, մեր լաւագոյն իսկ պիտի չբաւարարէ կորուստներուն եւ վնասներուն վերականգնումը: Պետք ունի՜նք յիշեցնելու, որ Հայաստանի Հանրապետութեան կերտիչները, ապա նաեւ նոյնիսկ Արցախեան Շարժումի առաջնորդները կը գտնուէին շատ աւելի ահաւոր վիճակի մէջ, սակայն գործեցին «**նպատակս տկարութիւն չի ճանչնար**» կամքով: Վերջապէս, իրաւունք չունինք մտահան ընելու՝ որ Հայաստան կը գտնուի գոյութեան կանաչ սպառնալիքի տակ, չունի այլ երկիրներու նման «**քաղաքականութիւն-քաղաքականութիւն խաղալու**» պերճանքը (*ծանօթ է որ Ֆրանսա աւելի քան տարիէ մը ի վեր կ'օրօրուի կառավարական տազնապի ալիքներու վրայ*), Եական բաներ չկորսնցնելու հաւանականութիւնը, այլ՝ ընդհակառակը:

4 Դեկտեմբեր 2025

(*): *Ծանօթ է, որ Հայաստանի մէջ կան բազմաաւանդակ կուսակցութիւններ, եւ այս իրականութիւնը յաճախ դժգոհութեամբ կը դիտուի հանրութեան ու մասնագէտներու կողմէ (մաս մը՝ փոքրաթիւ անդամներով, ուրիշներ՝ կուսակցութեան մը համար գաղափարական նախադրեալի բացակայութեան պատճառով կամ ԱՆՀԱՏԻ մը շուրջ բոլորուածներու իրականութեամբ...): Եթէ նման պատկեր ժՂՂՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ եւ ազատութեան ցուցանիշ է, բացայայտ է նաեւ, որ ընտրական փուլերուն, անկկա կրնայ դառնալ վնասաբեր ազդակ: Այս սիւնակը չուզեցինք ծանրաբեռնել այլ երկիրներու մէջ փոքրաթիւ կամ մեծաթիւ կուսակցութիւններու ցուցափեղկներուն մասնաւորութիւններով (կ'անդրադառնանք այլ առիթով), սակայն եթէ ընթերցողը հետաքրքրուած է, կ'արժէ, որ համացանցի ճամբով պրպտէ Եւրոպական երկիրներու, Միացեալ Նահանգներու, մինչեւ իսկ Հիւսիսատլանտի մէջ բազմակուսակցականութեան հասկացութիւնները, տեսնել, որ նման վիճակ երբեմն պատճառ կը դառնայ կառավարական հանգոյցներու, իսկ այդ երկիրները չեն դիմագրաւեր Հայաստանի ու հայութեան դիմաց լեռնացող վտանգները:*

2026-ին զուգադիպող յիշատակելի
նգեկոչումներ եւ տարեդարձներ

- 1575-ամեակ Վարդանանց հերոսամարտի
- 360-ամեակ Աստուածաշունչի հայերէն առաջին տպագրութեան
- 325-ամեակ Մխիթարեան միաբանութեան հիմնադրութեան
- 315-ամեակ Իսրայէլ Օրիի մահուան
- 175-ամեակ Պետրոս Դուրեանի ծննդեան
- 175-ամեակ Արփիար Արփիարեանի մահուան
- 165-ամեակ Գրիգոր Զոհրապի ծննդեան
- 160-ամեակ Միսաք Մեծարենցի ծննդեան
- 160-ամեակ Աւետիս Ահարոնեանի ծննդեան
- 135-ամեակ Յակոբ Պարոնեանի մահուան
- 135-ամեակ «Դրօշակ» հրատարակութեան
- 130-ամեակ Վանի ինքնապաշտպանութեան
- 125-ամեակ Պետրոս Սերեմճեանի նահատակութեան
- 115-ամեակ Ղազարոս Աղայեանի մահուան
- 110-ամեակ Քեռիի նահատակութեան
- 105-ամեակ Մկրտիչ Փորթուգալեանի մահուան
- 105-ամեակ Փետրուարեան ապստամբութեան
- 105-ամեակ հայկական արդարահատուցման գործողութիւններու
- 100-ամեակ Երուանդ Օտեանի մահուան
- 85-ամեակ Վազգէն Շուշանեանի մահուան
- 85-ամեակ գեղանկարիչ Փանոս Թերլեմեզեանի մահուան
- 80-ամեակ Աբրահամ Գիւլիսանդանեանի մահուան
- 75-ամեակ Ռուբէն Տէր Մինասեանի մահուան
- 75-ամեակ Լեւոն Շանթի մահուան
- 70-ամեակ Վահան Նաւասարդեանի մահուան
- 70-ամեակ Խմբապետ Մուշեղի մահուան
- 70-ամեակ Դրոյի մահուան
- 60-ամեակ Համաստեղի մահուան
- 60-ամեակ Կրթական մշակ եւ գրող Սօս-Վանիի մահուան
- 55-ամեակ Պարոյր Սեւակի մահուան
- 55-ամեակ Բենիամին Թաշճեանի մահուան
- 50-ամեակ Սերժ Թովմասեանի նահատակութեան
- 45-ամեակ Ուիլիլմ Սարոյեանի մահուան
- 40-ամեակ Ալեքսան Մնակեանի մահուան
- 40-ամեակ Զաւէն Թաշճեանի նահատակութեան
- 35-ամեակ Լ.Ղ.Հանրապետութեան հռչակման
- 35-ամեակ Հ. Հանրապետութեան անկախութեան հռչակման
- 25-ամեակ Հրաչ Տասնապետեանի մահուան
- 25-ամեակ լիբանանահայ նահատակներու յուշակոթողի բացման
- 20-ամեակ Սիլվա Կապուտիկեանի մահուան
- 20-ամեակ Յարութիւն Գեղարդի (*Յարութիւն Գազանճեան*) մահուան
- 20-ամեակ Գէորգ Գանտահարեանի մահուան
- 10-ամեակ Գէորգ (*Ճորճ*) Աբէլեանի մահուան
- 10-ամեակ Պողոս Ճելալեանի մահուան
- 5-ամեակ բեմադրիչ, դերասան Պերճ Ֆազլեանի մահուան
- 5-ամեակ գեղանկարիչ Ռոզվարդ Սիսեռեանի մահուան
- 5-ամեակ օփերայի անուանի թենոր Գեղամ Գրիգորեանի մահուան
- 5-ամեակ երգչուհի Օֆելիա Համբարձումեանի մահուան
- 5-ամեակ գրող, հրապարակագիր Ռուբէն Յովսէփեանի մահուան
- 5-ամեակ ասմունքող Յակոբ Կիւլոյեանի մահուան
- 5-ամեակ գեղանկարիչ Կիւլտէրի (*Ճոն Արթին Գոգուէրլեան*) մահուան

Ազատ Օր

Համալսարանի ուսանողներու
այցելութիւնը «Ազատ Օր»-ի
խմբագրատուն

Իր կարգին բացառիկ եւ յոյժ կարեւոր այցելութիւն մը կատարեցին «Ազատ Օր»-ի խմբագրատուն՝ Արեւմտեան Ատիիկէի համալսարանի խումբ մը ուսանողներ, որոնք ներկայիս իրենց բարձրագոյն ուսումը կը ստանան հիմնարկի Ընկերային աշխատանքի վարժարանէն ներս։

Ծանօթացման այցելութիւնը նախաձեռնութիւնն էր գանատահայ գիտաշխատող Ալին Պողոսեանի, որ դասախօս է Մոնթրէալի համալսարանի Ընկերային աշխատանքի բաժինին մէջ, իսկ ներկայիս կը գտնուի Յունաստան՝ գիտական աշխատանք կատարելու համար վերոնշեալ յունական համալսարանէն ներս եւ կատարելագործելու իր մասնագիտութեան ասպարէզը։

20 ուսանողներէ բաղկացած խումբը, ուղեկցութեամբ իրենց դասախօս Էլէնի Փափուլիի, Հինգշաբթի, 18 Դեկտեմբեր 2025-ի առաւօտուն, այցելեցին «Ազատ Օր»-ի խմբագրատունը եւ դիմաւորուեցան թերթիս պաշտօնէութեան կողմէ։

Աւելի քան մէկ ժամ տեւած հանդիպումի ընթացքին, օրաթերթի տնօրէն ընկ. Մայք Չիլինկիրեան մանրամասն անդրադարձաւ յունահայ գաղութի պատմութեան, անոր ստեղծումէն մինչեւ մերօրեայ իրականութիւնը, տալով պատմական, ընկերային, կառուցային եւ միութեանական պատկերը։ Ընկերը խօսեցաւ յունահայ գաղութի հոգեւոր, կրթական եւ հասարակական գործունեութեան մասին, տալով համապատասխան տեղեկութիւններ բովանդակ Յունաստանի մէջ գործող հայկական տարբեր համայնքներու կեանքին մասին։

Յատուկ տեղ գրաւեց յունահայ մամուլի իրականութիւնը, իր անցեալի պատմութեամբ ու ներկայ իրավիճակով։ Նշում եղաւ «Նոր Օր»-ի եւ «Ազատ Օր»-ի հրատարակութեան մասին, տալով տարբեր ժամանակաշրջաններու եւ հանգրուաններու համառօտ պատկերը։ Նաեւ, նշուեցաւ յունալեզու «Արմենիքա» պարբերաթերթի հրատարակութիւնն ու գիրքերու հրատարակման աշխատանքը։

Պէտք է նշել, թէ զեկուցական հաւաքը մեծ հետաքրքրութեամբ ընկալուեցաւ այցելուներուն կողմէ, որոնք բազմաթիւ հարցումներով, մատնանշումներով եւ կարծիքներով ստեղծեցին ընդարձակ գրոյցի մը շերտ մթնոլորտը։

Նաեւ, ուսանողներու խումբին հնարաւորութիւն տրուեցաւ մօտէն ճանչնալու թերթի անցեալի թիւերու տոմարները եւ իրենց հիացումը յայտնելու յունահայ գաղութի երկարամեայ պատմական շտեմարանին համար, որ տեղ գտած է հատորներուն մէջ։ Միաժամանակ, իրազեկ դարձան թերթի արդի հրատարակութեան ձեւաչափին ու առօրեայ ներկայութեան յունահայ իրականութեան մէջ։

Նոյն օրը, ուսանողները եւ դասախօսները այցելեցին Նէոս Գոզմուսի Հ.Կ.Խաչի «Ճէնազեան» միջնակարգ ազգային վարժարանը, ուր դիմաւորուեցան տնօրէնութեան եւ ուսուցչական կազմին կողմէ։ Տեղւոյն վրայ, մօտէն ծանօթացան հայակրթական հիմնարկներուն, տեղեկութիւններ ստանալով մեր վարժարաններու կրթադաստիարակչական համակարգին մասին։

Երեւանի առաջին տօնածառը...

27 Դեկտեմբեր 1935-ին, Պոստիշեւ անունով անձ մը Ստալինին առաջարկեց վերադարձնել տօնածառ դնելու աւանդոյթը։ Ստալին չառարկեց։ Այդ լուրը յաջորդ օրը կայծակի արագութեամբ տարածուեցաւ ամբողջ երկիրը։ Հասաւ Նաեւ Երեւան։

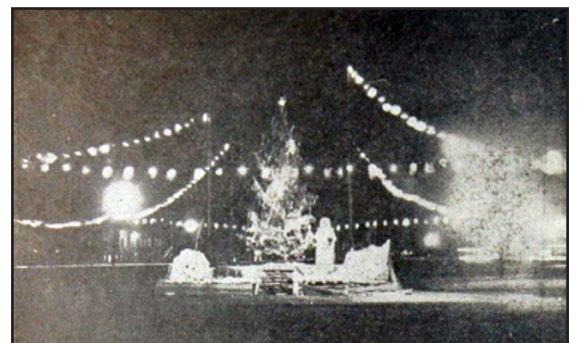
Եղեւնի գտնելը բարդ չէր, բայց ... ծառը զարդարելու ոչինչ կար։ Սովետական միութիւնը տօնածառի խաղալիքներ չէր արտադրեր։ Անհետեւ իրավիճակ էր։

Ստիպուած էին սպասել ամբողջ տարի մը։

1936-ի տարեվերջին, քաղաքի կենդրոնը դրուեցաւ Երեւանի առաջին տօնածառը։

Եղեւնիի վրայ կախեցին քանի մը խաղալիքներ, գունաւոր թուղթեր ու կտորներ, իսկ շուրջը միացուցին ելեկտրական լապտերներու շղթաներ։ Սակայն այժմ ալ ուրիշ խնդիր մը ծագեցեցաւ. քամին անմիջապէս կը պոկեր ու կը քաշէր զարդարանքը։ Հասան միայն գիշերային դատարկ հրապարակին վրայ կանգնած անշուք տօնածառին մէկ լուսանկարը առնել, որպէսզի զայն զետեղէին առաւօտեան թերթերուն մէջ որպէս ապացոյց այն միտքին, որ Ստալինի կարգադրութիւնը կատարուած է։

Յաջորդ տարիներուն երեւանեան տօնածառերը արդէն խաղալիքներ ունէին, սակայն ապահովութեան համար որոշ ժամանակ անոնք ը գետեղուէին ոչ թէ հրապարակներուն վրայ, այլ ակումբներու ու մշակոյթի տուներուն մէջ։

Կես լուրջ - կես կատակ

Մտահոգութիւնը ուրիշ էր...

ՄԻՆՍԱՐ

Փանոսին հետ նստած ենք մեր թաղի սրճարաններէն մէկուն եւ սուրճ խմելով կը գրուցնէք:

Ծիշդ մեր սեղանին քովը գտնուող ուրիշ սեղանի մը շուրջ, մեզի հեռուն - հեռու ծանօթ քանի մը հայրենակիցներ նստած են ու իրենք ալ մեզի նման սուրճ խմելով բարձրաձայն կը գրուցնեն:

Իրենց խօսակցութեան նիւթը, ընդհանրապէս մեր յունահայ գաղութին, ինչպէս նաեւ զանազան այլ հայկական գաղութներուն մէջ տեղի ունեցած որոշ դրական դէպքեր են: Հետաքրքրութեամբ ականջ կը կախեմ իրենց միջեւ տեղի ունեցող այս խօսակցութեան:

Հրուցակիցներէն մէկը կ'ըսէ, թէ վերջերս՝ «Ազատ Օր»-ին մէջ կարդացեր է եղեր, որ սա ինչ գաղութին մէջ հիւսնալի երգահանդէս մը տեղի ունեցեր է: Պատմած ձեւէն յայտնի է, որ սրտին մէջ բարի նախանձ մը կայ:

- Երանի՛ իրենց, - կ'ըսէ սեղանակիցներէն ուրիշ մը, - կը յիշէ՞ք տղաք, ժամանակին մենք ալ հիւսնալի երգչախումբեր ունէինք մեր գաղութին մէջ... «Ի՛նչ կիտի կիւնէր» (Կը գործածուի՝ «Երանի՛ այն օրերուն») նշանակութեամբ):

- Հէ՛ մ'ըսեր, - կ'ըսէ լուրջ տուողը, - ա՛ա՛խ, ըսածիդ պէս երանի՛ այն օրերուն: Գիտէ՞ք տղաք, ամէն անգամ ասանկ լուր մը կարդալուս, հոգիս կ'արիւնտոյ կոր:

Երկրորդ մը կ'ըսէ, թէ կարդացեր է, որ ուրիշ գաղութի մը մէջ հանգանակութիւն ըրեր են, բաւական լուրջ գումար մը հաւաքեր են, իսկայ տարածութիւն մը գներ են, որուն վրայ ակումբներ, եկեղեցի, դպրոց, ժողովարան, թատերասրահ, ճաշարան եւ մարզադաշտ պիտի շինեն եղեր:

- Ասո՛նց ալ երանի, - կ'ըսէ այս անգամ երրորդ հայրենակից մը, - իրենք «Կոճա՛ման» (հսկայ) հողամաս մը գներ են, նոր - նոր բակեր պիտի շինեն, մենք ալ հոս մեր ունեցածները չենք կրնար կոր պահել:

- «Օղլում», (տղաս), անոնց հարուստ են, ահագին դրամ ունին, - կ'ըսէ լուրջ պատմողը, - մեզի պէս աղքատ Ղազարոս չեն:

- Ո՛չ անոնք հարուստ են, ո՛չ ալ մենք աղքատ Ղազարոս ենք, - կ'ըսէ կէս բարկութեամբ իրենց չորրորդ սեղանակիցը, - պարզապէս իրենք հայապահպանութեան կարեւորութիւնը եւ արժէքը, մեզմէ շա՛տ աւելի լաւ հասկցած են: Մեզի նման անտարբեր չեն...

Եւ ճիշդ իր ըսած այս վերջին խօսքին վրայ է, որ կարծես թէ կը պայթի Համաշխարհային երրորդ պատերազմը: Իրենց միջեւ անանկ մէկ ծայրայեղ վիճաբանութիւն մը կը ծագի, որ լսողը պիտի կարծէ, թէ հիմա ուր որ է ձեռք - ձեռքի պիտի բռնուին:

Ամէն մէկը հազարումէկ տեսակ՝ անիմաստ, պարապ, անհիմն եւ կամ ալ տեղի - անտեղի պատճառաբանութիւններով, կը ջանայ իր միւս ընկերներուն իր տեսակետը պարտադրել եւ նոյն ժամուն ալ իրենց համոզել, որ միակ արդար ու ճիշդ միտքը՝ իր պաշտպանած գաղափարն է:

Տեղի ունեցածը, խուլերու կատարեալ խօսակցութիւն մըն է: Հրուցակիցներէն ոեւէ մէկը դիմացինին խօսածը մտիկ ըրած չունի:

- Ըսածդ բոլորովին սխալ է, - կ'ըսէ մէկը, անգամ մը ես պաշտպանելով իր տեսութիւնը:

- Դուն կ'երեւայ թէ աշխարհէն խապա՛ր չ'ունիս «Օրդալիս», (գործընկեր), - կ'ըսէ միւսը, այս անգամ ինքն ալ իր տեսակետը պաշտպանելու համար:

- Ինծի շատ կը ներք, սակայն երկուքդ ալ կը սխալիք, - կ'ըսէ երրորդը, ինքն ալ իր խորհուրդը պաշտպանել ջանալով:

- Եղբայր, խնդրեմ վայրկեան մը ինծի ալ մտիկ ըրէք, - կ'ըսէ չորրորդը, ըստ կարգին ինքն ալ իր միտքը պաշտպանելու համար:

Հարմացած կը հետեւի մեր հայրենակիցներուն միջեւ տեղի ունեցող այս անտարմաբան ու բռն վիճաբանութեան եւ խօսքս Փանոսին ուղղելով կը հարցնեմ.

- Ծօ, Փանո՛ս, սա մեր քովիներուն խօսակցութենէն բան մը կրնա՞ս կոր հասկնալ: Այսինքն իմեա մեր գաղութին բոլոր խնդիրները լուծեցինք կարգը միւս գաղութներուն եկա՞ւ:

- Դուն իրենց գրոյցը ուշադրութեամբ մտիկ ըրի՞ր, - հարցուց ընկերս:

- Այո, ըրի: Կրնամ ըսել, որ շա՛տ մեծ ուշադրութեամբ մտիկ ըրի:

- Ուրեմն դուն համաձայն չե՞ս իրենց տեսակետներուն:

- Հարցումդ չկրցայ հասկնալ, այսինքն:

- Կ'ուզեմ ըսել քու կարծիքդ իրենց կարծիքէն տարբեր է:

- Անշուշտ տարբեր է: Ես մէկ բան գիտեմ սիրելի ընկերս: Մեր բոլոր գաղութներն ալ, իրենց տեղային պահանջներուն համաձայն պետք է որ գործեն: Վերջի վերջոյ՝ միւս գաղութներուն ընելիքը - չընելիքը մեզի ի՛նչ:

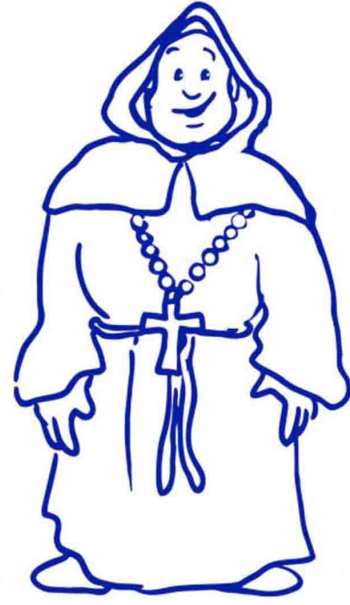
- Ծօ՛, հապա որո՞ւն ինչ: Ասոր երեսէն է արդէն, որ այսօր սա «Կալիկ» (վիճակին) հասեր ենք: Քեզի նման «մեզի ինչ» ըսող դրամ գլուխներուն երեսէն:

Ընկերս՝ իսկապէս հետս ջղայնացած էր, անանկ որ մթնոլորտը քիչ մը թեթեւցնելու նպատակով, փորձեցի մեր խօսակցութեան նիւթը փոխել:

- Փանոս, անցեալներս համացանցի հայկական էջերէն մէկուն, գիտե՞ս ինչ կարդացի:

- Ուրտեղէ՛ն պիտի գիտնայի, - ըսաւ ընկերս կէսբերան:

- Մեզի, այսինքն ոչ թէ միայն մեր երկու-

քին, այլ բոլոր հայերուս հետաքրքրող, բաւական խայտառակ ու ամօթալի լուր մը կարդացի: Կ'ուզե՞ս քեզի ալ պատմեմ:

- Պատմե՛, նայինք ինչ կը հասկնաս:

- Ուրեմն լուրը կ'ըսեր կոր որ, սա ինչ երկրին հայկական գաղութներէն մէկուն մէջ պաշտօնավարող կուսակրօն երիտասարդ կղերական մը, տեղացի աղջկի մը սիրահարուեր է եղեր եւ ելլեր հետը Լատին Ամերիկա փախեր է:

Ընկերս ուղղակի աչքերուս մէջ նայեցաւ առանց բան մը խօսելու, անանկ որ խօսքս շարունակեցի:

- Այսինքն հիմա սաւոր ըրածը ըլլալի՞ք բան էր: Ծօ, ան ալ կուսակրօն կղերականի՞ մը կողմէ: Ո՛ր լսուեր է եղբայր, մեղայ - մեղայ, ամօթ իրեն, հազա՛ր ամօթ: Ուրեմն ասա՛նկ օրինակներ պիտի տանք մեր երիտասարդներուն:

Փանոս, խոր մտածումներու մէջ թաղուած, շարունակեց բնաւ կարեւորութիւն չտալ ինծի ու հետս ալ չխօսիլ:

Մտահոգութեայ, մտածելով, որ կ'երե-

ւայ թէ պատմած լուրս, իրեն չափազանց խռոված էր: Լաւ գիտնալով ընկերոջս դիրագրգիւ բնատրոյթիւնը, սկսայ հետը անուշութեամբ խօսիլ:

- Ի՛նչ ունիս ընկերս, քիչ առաջ պլպուլի նման կը ճվլայիր կոր, հիմա ի՛նչ պատահեցաւ, միթէ պատմած լուրս քեզի շա՛տ մտահոգեց:

- Ոչ, ոչ:

- Հապա՛: Նայիր Փանոս, եթէ պատմած լուրիս մասին բան մը ըսելիք ունիս, ազատ զգայ եւ ըսէ՛:

- Ոչ, բան մըն ալ ըսելիք չունիմ, - ըսաւ դարձեալ:

- Այսինքն այս պատահարը քեզի բնաւ չմտահոգե՛ց, - հարցուցի զարմացած:

Փանոս, քիչ մը եւս մտածելէ ետք, վերջապէս խօսեցաւ.

- Քեզի կ'ուզե՞ս շիտակը ըսեմ ընկերս...

- Այո, կ'ուզեմ:

- Ինծի մտահոգողը նոյնինքն պատահարը չէ...

- Հապա՛...:

- Ինծի մտահոգողը բոլորովին տարբեր բան է, - ըսաւ Փանոս, դեմքին խորամանկ ժպիտ մը հագած:

- Այսինքն, - հարցուցի մէկ աւելի զարմացած:

- Հէ՛լէ (նախ) դուն ինծի ուրիշ բան մը ըսէ նայիմ...

- Ի՛նչ բան ըսեմ...

- Գոնէ աղջիկը հա՞յ է...:

minsar55@gmail.com

Սիրելի ընթերցողներս, ինչպէս նաեւ «Ազատ Օր»-ի ընտանիքս, Նոր Տարուան եւ հայոց Սուրբ Ծնունդին զոյգ տօներուն առիթով, խնդրեմ ընդունեցէք իմ ամենաանկեղծ բարեմաղթանքներս: Երանի՛ թէ 2026-ը իրականացնէ մեր ազգային ու անձնական անաւարտ մնացած բոլոր ծրագիրները:

ՆՈՐ ՏԱՐԻ, ՆՈՐ ՅՈՅՍ ԵՒ ՅԱՆՁՆԱՌՈՒԹԵԱՆ ՄՍՐԱԳՐՈՒՄ

Հայ Օգնութեան Միութիւնը Նոր Տարին կը դիմաւորէ աշխատանքի վերանորոգ թափով, իրականացնելու համար իր առաքելութեան առանցքը հանդիսացող մարդասիրական, բարեգործութեան եւ ազգային աւանդներու պահպանման անյետաձգելի ծրագրերը՝ կամաւոր աշխատանքի անշահախնդիր պատրաստակամութեամբ, իր ուշադրութեան կիզակէտին վերածելով յստկապէս Նոր սերունդը, խորապէս հաւատալով, որ ան է մեր ազգին ապագան կերտող հիւսնաքարները:

Նոր Տարին կը դիմաւորենք՝ լիցքաւորուած մեր կազմակերպութեան հիմնադրութեան 115-ամեակին խորհուրդով, մեր առաքելութիւնը շարունակելու եւ մարտահրաւերները դիմագրաւելու կամքով:

Նոր Տարին թող բարիք բերէ բոլորին: Բարգաւաճում եւ բարեկեցութիւն Հայաստան հայրենիքին, Անսասանութիւն՝ Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցւոյ, Արցախահայութեան վերադարձ հայրենի տուն, Սփիւռքին՝ հայօրէն գոյատեւելու կամք, իսկ հայութեան համերաշխութիւն եւ միասնականութիւն:

ՃՆՈՐՅԱԽՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԾՆՈՒՆԴ ԺՈՂՈՎՈՐԴԻՍ ՀԵՏ, ԺՈՂՎՈՐԴԻՍ ՀԱՄԱՐ

80 BIGELOW AVE. SUITE 300 | WATERTOWN, MA 02472
617-926-5892 | CEB@ARS1910.ORG | WWW.ARS1910.ORG

Հրապարակի վրայ է պատմագէտ Լեւոն Տիլսիգեանի «Ալեքսանտրուպոլիս-Տետեադան հայկական գաղութի հետքերով (1875-2025)՝ գեղատիպ գիրքը (իրատարակութիւն «Արմենիքա» պարբերաթերթի, 2025)

Ստանալու համար դիմել «Ազատ Օր»-ի խմբագրատուն՝ հեռ. 210 9575011

Πρωτοχρονιάτικα ήθη και έθιμα των Αρμενίων

Σογίκ Νταντογιάν

Από όλες τις γιορτές του χρόνου, οι πρωτοχρονιάτικες είναι οι πιο αγαπημένες. Με τα μηνύματα της αγάπης και της γενναιοδωρίας που τις χαρακτηρίζουν, ζεσταίνουν τις καρδιές μας. Φεύγοντας, μας αφήνουν όμορφες αναμνήσεις και, το σημαντικότερο, την ελπίδα πραγματοποίησης των ευχών μας. Οι Αρμένιοι της διασποράς, σεβόμενοι τις παραδόσεις της κάθε χώρας όπου κατοικούν, πρόσθεσαν κι ένα μεγάλο μέρος των εθίμων που κληρονόμησαν από την πατρίδα τους. Θα κάνουμε μια μικρή αναφορά σε μερικά από τα έθιμα των προγόνων μας που έχουν ρίζες αιώνων.

Πρωτοχρονιά

Στο παλιό αρμενικό ημερολόγιο η πρώτη μέρα του χρόνου ονομαζόταν «Να-βασάρτ», από το νάβα=νέος και σαρί-τα=χρονιά, και εορταζόταν στις αρχές του Αυγούστου στην ύπαιθρο, με χορούς, τραγούδια, ιπποδρομίες και παιχνίδια, ως έκφραση ευγνωμοσύνης για την καλή συγκομιδή.

Στο πέρασμα του χρόνου, ο δημόσιος χαρακτήρας των εορτών σταμάτησε και ο κόσμος άρχισε να γιορτάζει την Πρωτοχρονιά στο σπίτι με την οικογένειά του. Η δημιουργία του ιουλιανού ημερολογίου από τον αυτοκράτορα Ιούλιο Καίσαρα καθιέρωσε ως Πρωτοχρονιά την 1η Ιανουαρίου. Στην αρμενική γλώσσα, το «Να-βασάρτ» έδωσε τη θέση του στο «Γκαγάντ», που σημαίνει «καλώ την έλευση του νέου έτους».

Το τραπέζι των εορτών

Στο πρωτοχρονιάτικο τραπέζι υπήρχαν 7 είδη κυρίως γευμάτων, που συνήθως περιελάμβαναν αποξηραμένα φρούτα και ξηρούς καρπούς, όπως σταφίδες, σύκα, φουντούκια, ρόδια, αμύγδαλα, φιστίκια, χουρμά. Τα γεύματα που σερβίριζαν ήταν το «χαρισά», ντολμά, σουπες, «τοπίκ» (ζυμωμένες μπαλίτσες με καρύδια και ρεβίθια), «γκοργκόρ» (είδος πιλαφίου), παγάρτ και μπουρεκάκια. Για ποτά είχαν κρασί και ούζο, ενώ από γλυκά τα «ανουσαμπούρ», «ποκέγ» και «γκατά».

Το κύριο τελετουργικό φαγητό της Πρωτοχρονιάς ήταν το «γκοργκόρ» ή αλλιώς το «κεασγκάν». Στις περιοχές του Γερεβάν το ονόμαζαν «χαρισά» (φαγητό με σιτάρι και κρέας). Όταν μαγείρευαν, το «χαρισά» δεν το ανακάτευαν με την κουτάλα, παρά μόνο το άφηναν σε χαμηλή φωτιά, γιατί λεγόταν ότι έτσι η χρονιά θα κυλούσε ομαλά και χωρίς εμπόδια.

Όλη η οικογένεια μαζεύοταν γύρω από το τραπέζι, το οποίο ήταν στολισμένο με κεριά.

Ο γηραιότερος του σπιτιού έκανε πρόποση για καλή χρονιά, ευχόταν να πραγματοποιηθούν οι ευχές όλων και στη συνέχεια η οικογένεια γευμάτιζε.

Με το πέρασμα των ετών η Πρωτοχρονιά έγινε χριστιανική γιορτή και συνδέθηκε με την γέννηση του Χριστού.

Η Εκκλησία περιόρισε τις κοσμικές συγκεντρώσεις και καθιερώθηκε η νηστεία με λαδερά φαγητά και όσπρια.

Τις ημέρες των εορτών, το έθιμο να φτιάχνουν ένα γλυκό, το «ανουσαμπούρ», το οποίο στόλιζε το αρμενικό τραπέζι, υφίσταται μέχρι και σήμερα. Ένα γλυκό παραδοσιακό, μαγειρεμένο με σιτάρι, αποξηραμένα φρούτα και ξηρούς καρπούς.

Οι πρόγονοι, όταν έκαναν επισκέψεις, πήγαιναν το γλυκό αυτό για δώρο, ενώ όταν είχαν επισκέπτες στα σπίτια τους, ο γηραι-

ότερος του σπιτιού προσέφερε για δώρο κόκκινο μήλο, μέσα στο οποίο έβαζαν χρήματα, ή προσέφεραν ψωμάκια με μορφές ανθρώπων.

Παρασκευή παραδοσιακών ψωμιών

Στις 31 Δεκεμβρίου, σε κάθε σπίτι, ζύμωναν ψωμί σε μεγάλες ποσότητες, το οποίο συμβόλιζε την αφθονία. Το ονόμαζαν «το ψωμί του νέου έτους». Οι αρμένιοι πρόγονοι ζύμωναν και το «ψωμί της χρονιάς» (ένα επίπεδο ψωμί με γεύση τσουρεκιού), πάνω στο οποίο έβαζαν σταφίδες και καρύδια. Από πάνω έφτιαχναν έναν σταυρό με λωρίδες και χάραζαν το έτος της χρονιάς. Πολλές φορές, πάνω στο ψωμί απεικόνιζαν ουράνια σώματα, τον ήλιο, το φεγγάρι, τα άστρα, σύμβολα από προχριστιανικά χρόνια.

Μέσα στο ψωμί έβαζαν ένα κέρμα και όποιος το κέρδιζε γινόταν ο τυχερός της οικογένειας και η οικογενειακή ευτυχία αναμενόταν από αυτόν.

Υπήρχαν κι άλλα είδη ψωμιών που ζύμωναν οι νοικοκυρές. Ψωμιά σε σχήμο ψαλιδιού, με την ευχή να ξερκίσουν το κακό, και άλλα σε σχήμα πουργιού, με την ευχή να έρθει η ευτυχία. Το πουργί ήταν σημάδι ότι το νέο έτος θα έφερνε λεφτά, οι αγελάδες θα έδιναν άφθονο γάλα, τα ζώα θα ήταν υγιή και τα αποθέματα σιτηρών γεμάτα από σιτάρι. Επίσης, υπήρχε το έθιμο να φτιάχνουν γλυκά ψωμιά σε σχήματα ανθρώπων και σε σχήματα γεωργικών μηχανημάτων, πασπαλισμένα με σιτάρι, κριθάρι, σουσάμι, κάνναβη, για να υπάρχει αφθονία στα αποθέματα σιτηρών. Ακόμα και σήμερα, την περίοδο των εορτών, σε πολλά μέρη του κόσμου παρασκευάζονται παρεμφερή ζυμώματα και πίτες, τα οποία πασπαλίζονται με σουσάμι.

Έθιμα υδάτων σε διάφορες περιοχές της Αρμενίας

Σε κάποια χωριά υπήρχε το έθιμο ότι στο βράδυ της Πρωτοχρονιάς, στις 12 τη νύχτα, τα νερά των ποταμών σταματούσαν να κυλούν για ένα δευτερόλεπτο. Όποιος τύχαινε να περνάει εκείνη τη στιγμή

από εκεί και ζητούσε μια επιθυμία από το Θεό, αυτή η επιθυμία θα πραγματοποιούταν.

Στην περίπτωση που έπινε από αυτό το νερό, θα πλούτιζε. Οι γυναίκες είχαν το έθιμο να γεμίζουν τις πηγές με σπόρους σιτηρών, έτσι ώστε το νέο έτος να φέρει αφθονία, και κάποιοι έριχναν στα ποτάμια ψωμιά που απεικόνιζαν φιγούρες ανθρώπων και ήταν συνδεδεμένα με το κακό στοιχείο, ώστε να φύγει το κακό και η δυστυχία.

Όλες αυτές οι τελετουργίες των υδάτων άφησαν κάποια ελάχιστα απομεινάρια, τα οποία τα τηρεί μέχρι σήμερα η Αρμενική Εκκλησία. Κατά τη διάρκεια της λειτουργίας των Χριστουγέννων και της Βάπτισης, ο ιερέας ευλογεί το νερό και οι πιστοί παίρνουν το αγιασμένο νερό στα σπίτια τους.

Το Δέντρο των Χριστουγέννων

Η ιστορία του χριστουγεννιάτικου δέντρου μπορεί να αναζητηθεί στα ειδωλολατρικά έθιμα της λατρείας των δέντρων.

Οι Αρμένιοι τα δέντρα «σοσί», «παρντίν» και «γεγεβίν» τα θεωρούσαν δέντρα αιώνιας ζωής, τα οποία συμβόλιζαν τη λατρεία της φύσης, την ευημερία και την αφθονία. Στόλιζαν τα κλαδιά του χριστουγεννιάτικου δέντρου με μήλα, ρόδια και βελανίδια. Επίσης, κρεμούσαν κόκκινες κορδέλες, όπου το κόκκινο συμβόλιζε τον ήλιο και την άνθηση, με την ευχή ότι οι κόκκινες, οι χαρούμενες και οι τυχερές μέρες θα είναι πολλές, όπως επίσης και διάφορα χρωματιστά υφάσματα, κάνοντας ευχές για υγεία, ευημερία και ειρήνη.

Κάλαντα - Δώρα

Το βράδυ της Πρωτοχρονιάς, μικρά παιδιά περιφέρονταν από σπίτι σε σπίτι και, τραγουδώντας γιορτινά τραγούδια, περίμεναν δώρα. Έδεναν με σκοινί τις μακριές και πλεκτές κάλτσες τους, τις οποίες τις κατέβαζαν από τις καμινάδες στα σπίτια. Οι σπιτονοικοκυρές, με μεγάλη χαρά, γέμιζαν τις κάλτσες. Τα παιδιά, με προσμονή, περίμεναν να λάβουν τα φαγώσιμα και

ζαχαρωτά δώρα τους... « Δώστε σταφίδες να ισώσω τα δόντια μου, δώστε καρύδια για να τα βάλω στο μέτωπό μου, δώστε ζάχαρη για να πιω τσάι, δώστε φουντούκια για να χαρεί η καρδιά μου». Το ίδιο βράδυ, οι αρμένιοι νέοι, τραγουδώντας και χορεύοντας, χτυπούσαν τα κουδούνια για να λάβουν τα πρωτοχρονιάτικα δώρα τους.

Σε κάποια μέρη της Αρμενίας, την ημέρα των Χριστουγέννων, στις 6 Ιανουαρίου, μετά την εκκλησιαστική λειτουργία, οι μαθητές μαζί με τον δάσκαλό τους επισκέπτονταν τα σπίτια για να τραγουδήσουν τα αρμενικά κάλαντα. Κατέβαζαν από τις καμινάδες και τις ταράτσες τις τσάντες τους και ξεκινούσαν να τραγουδάνε τα αρμενικά κάλαντα, το «Αβεντίζ». Οι νοικοκυρές γέμιζαν τις τσάντες των παιδιών με αυγά, βούτυρο και καβουρμά.

Ευχές

Από παλιά, οι άνθρωποι πίστευαν ότι η ευχή που θα ειπωθεί την Πρωτοχρονιά θα πραγματοποιηθεί ή θα ισχύει για όλη τη χρονιά. Το βράδυ της Πρωτοχρονιάς, ο γηραιότερος του σπιτιού έκανε την πρόποση, ευλογούσε το τραπέζι και μοίραζε ευχές, ζητούσε από τους παρευρισκόμενους του σπιτιού, μαζί με το πρώτο ποτήρι, να δοκιμάσουν και μέλι. Η ευχή αυτή είναι ένα είδος προσευχής, η οποία απευθύνεται στο Θεό.

Στην πόλη Βαν έλεγαν την ευχή «να γευτούμε γλυκό μέλι για να συζητάμε γλυκά μέσα στο χρόνο, να ακούμε γλυκά και να συμπεριφερόμαστε γλυκά».

Και στην Κιλικία έλεγαν «αλληλούια, αλληλούια, έφυγε ο παλιός χρόνος και έρχεται ο καινούριος, ας αποχαιρετήσουμε το παλιό έτος με χαρά, για το νέο έτος προετοιμαστείτε, ζητήστε, ό,τι θέλετε και η επιθυμία όλων θα πραγματοποιηθεί, να μείνετε απονήρευτοι».

Σε κάποιες περιοχές, το πρωί της Πρωτοχρονιάς, ο κόσμος πήγαινε στην εκκλησία για να παρακολουθήσει την πρώτη λειτουργία της χρονιάς. Επέστρεφαν στα σπίτια τους, αντάλλαζαν ευχές και ευλογούσαν τα ζώα και τα πουλιά που είχαν. Υπήρχε, επίσης, το έθιμο να επισκέπτονται τον ιερέα τους, πηγαίνοντάς του όσπρια ή σουπες ή τηγανητά ψωμάκια ή χαλβά, και ευχόμενοι τα χρόνια πολλά.

Πρωτοχρονιάτικα έθιμα, παραδόσεις και προκαταλήψεις

Ήταν σημαντική η καθαριότητα του σπιτιού, όπως επίσης και η κάθαρση της ψυχής και του σώματος. Πίστευαν ότι η κάθαρση της ψυχής θα είναι η λύτρωσή τους.

Σε περίπτωση που ανάμεσα στα μέλη των οικογενειών τους είχαν γίνει παρεξηγήσεις, λύνανε τις διαφορές τους.

Οι πρόγονοί μας πίστευαν ότι η χρονιά θα ήταν επιτυχημένη και ο χειμώνας σύντομος, εάν η Πρωτοχρονιά δεν έπεφτε Τετάρτη ή Παρασκευή. Τα μεσάνυχτα της Πρωτοχρονιάς ηχοούσαν οι καμπάνες της εκκλησίας, ακολουθούσε καταιγισμός πυροτεχνημάτων και οι χωρικοί άνοιγαν την πόρτα για να διώξουν το κακό και να υποδεχτούν τα καλά του νέου έτους. Επίσης, κατά τη διάρκεια της νύχτας, οι γονείς άφηναν ξάγρυπνα τα παιδιά τους, ακόμα και τα μωρά τους, γιατί ο μύθος έλεγε ότι το ίδιο βράδυ τα σκιάχτρα γυρνάνε από σπίτι σε σπίτι και κλέβουν τα μωρά. Ετοίμαζαν πλουσιοπάροχα τραπέζια, περίμεναν καλεσμένους, αντάλλαζαν ευχές και δώρα.

Πηγή: Περιοδικό «Αρμενικά» τεύχος 91

Օրագիր

Երկուշաբթի, 12 Յունուար

Հ.Կ.Խաչի Գոքինիոյ «Սօսէ» մասնաճիւղի գաթայի կտրում

Չորեքշաբթի, 14 Յունուար

Հ.Կ.Խաչի Ֆիքսի «Ռուբինա» մասնաճիւղի ամանորի գաթայի կտրում

Հինգշաբթի, 15 Յունուար

Հ.Կ.Խաչի Ֆալիրոյի «Նայիրի» մասնաճիւղի ամանորի գաթայի կտրում

Երկուշաբթի, 19 Յունուար

Գոքինիոյ շրջանի գաթայի կտրում

Երեքշաբթի 20 Յունուար

Հ.Մ.Ը.Մ-ի Աթենքի Մասնաճիւղի գաթայի կտրում

Չորեքշաբթի, 21 Յունուար

Հ.Կ.Խաչի միջվարչական ժողով եւ Գաթայի կտրում

Հինգշաբթի, 22 Յունուար

Հ.Կ.Խաչի Աթենքի «Ծովինար» մասնաճիւղին կողմէ երաժշտական երեկոյ

Շաբաթ, 24 Յունուար

Գարեայի թաղականութեան կողմէ Ծննդեան պատարագ Գարեայի մէջ

Կիրակի, 25 Յունուար

Հ.Կ.Խաչի Ֆիքսի «Ռուբինա» մասնաճիւղի կողմէ միօրեայ պտոյտ

Կիրակի, 1 Փետրուար կեսօրին

Յունահայոց Ազգային վարչութեան տարեմուտի ճաշկերոյթ

Շաբաթ, 7 Փետրուար

Հ.Մ.Ը.Մ-ի Ֆիքսի սկսուտական խմբապետական կազմի եւ խորհուրդին, ինչպէս նաեւ «Լ. եւ Ս. Յակոբեան» վարժարանի Ծնողական միութեան կողմէ Բարեկենդանի պարահանդէս

Երկուշաբթի, 9 Փետրուար

Հ.Կ.Խաչի Ֆալիրոյի «Նայիրի» մասնաճիւղի այցելութիւն «Ղուկաստի» թանգարան

Շաբաթ, 14 Փետրուար

Հ.Յ.Դ. Պատանեկան միութեան կողմէ բարեկենդանի պարահանդէս

20-23 Փետրուար

Հ.Կ.Խաչի Ֆիքսի «Ռուբինա» մասնաճիւղի կողմէ քառօրեայ պտոյտ դէպի Պանսքո-Սոֆիա

Շաբաթ, 28 Փետրուար

Հ.Յ.Դ. Օրուան տօնակատարութիւն

Կիրակի, 1 Մարտ

Հ.Կ.Խաչ Աթենքի «Ծովինար» մասնաճիւղի կողմէ միօրեայ պտոյտ

Տարեմուտի
ճաշկերոյթ
կազմակերպութեամբ
Յունահայոց Ազգային վարչութեան
Կիրակի, 1 Փետրուար 2026:
Մանրամասնութիւններ
յաջորդին:

Հրապարակի վրայ է

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետի

«H ARMENIKH EKKΛΗΣΙΑ» գիրքը

Յունարէնի թարգմանուած Նէա Իոնիայի եւ Ֆիլատելֆիայի
Ղարիիլ եպիսկոպոսին կողմէ

Ստանալու համար դիմել Ազգային Առաջնորդարան,
հեռ. 210 3252067, առաւօտեան ժամը 10-էն
մինչեւ կէսօրուան ժամը 2: Գին՝ 15 եւրօ:

Հայ եկեղեցւոյ մասին գրուած համապարփակ եւ ամբողջական հրատարակութիւն մը,
ուղղուած ընթերցողներու եւ գիտական ոլորտի լայն շրջանակներուն

A WINTER'S SONG

STARRING

EDGAR DAMATIAN KRISTA MARINA
JESSIE BEDROSSIAN JUDAH MCFADDEN

Saturday, January 24th
5:00 pm
8:00 pm

FILM IN ENGLISH
SUBTITLES IN ARMENIAN

Armenian Evangelical Church
Lamias 30
Piraeus 18542
+30 210 490 7867

For reservations, call
Christine: +30 694 960 2404
Nora: +30 697 660 1484

Քառօրեայ պտոյտ դէպի
Պուլկարիոյ - Պանսքո քաղաքը

Հ.Կ.Խաչի Ֆիքսի «Ռուբինա» մասնաճիւղի վարչութիւնը կը
կազմակերպէ քառօրեայ պտոյտ դէպի Պուլկարիոյ-Պանսքո
քաղաքը 19-23 Փետրուար 2026-ին:

- * Երթուղարձը պիտի կա-տարէ փորձառու վարորդ՝ արդիական, օդափոխիչ սարքով օժտուած փուլման ինքնաշարժով:
- * Ճամբայ պիտի ելլենք 19 Փետրուարի գիշերուան ժամը 11-ին ու Պանսքո պի-տի հասնինք առաւօտեան ժամը 8-ին: Երեք գիշեր պի-տի մնանք 4 աստղանի հիւ-րանոցի մը մէջ:
- * Հիւրանոցը կը տրամադրէ տաք ջուրով լողաւազան, ինչպէս նաեւ spa center:
- * Հարուստ նախաճաշ եւ ընթրիք:
- * Միօրեայ պտոյտ դէպի Սոֆիա:
- * Մօտակայ «Պանիա» գիւղին մէջ այցելութիւն բացօդայ լողաւազան (յաւելեալ +20 ամէն անձի համար, ըստ փափաքի):
- * Գիշերուան խնճոյք:
- * Գիներու զեղչ «Ski-snowboard» գնել կամ լաւագոյն ճաշարան մը նա-խընտրողներուն համար:
- * Ճամբորդութեան ապահովագրութիւն:

Մասնակցութեան սակը կը ներառնէ՝

Երթուղարձ, գիշերում, նախաճաշ, ընթրիք, spa center-ի եւ լողաւազաննե-րու անվճար օգտագործում, պտոյտ Սոֆիա քաղաքը:

Տոմսակի արժէք՝ 280 եւրօ:

Մէկ անկողինով սենեակ փափաքողներուն համար՝ 400 եւրօ:

Արձանագրութիւններու ժամկետ՝ 15 Յունուար 2026:

Արձանագրութեան համար հեռաձայնել ընկերուիկներ Ծովիկ Միւս-սեանին 693 775 1684 կամ Ալմաստ Մելիքեանին 693 946 1077:

ԿԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

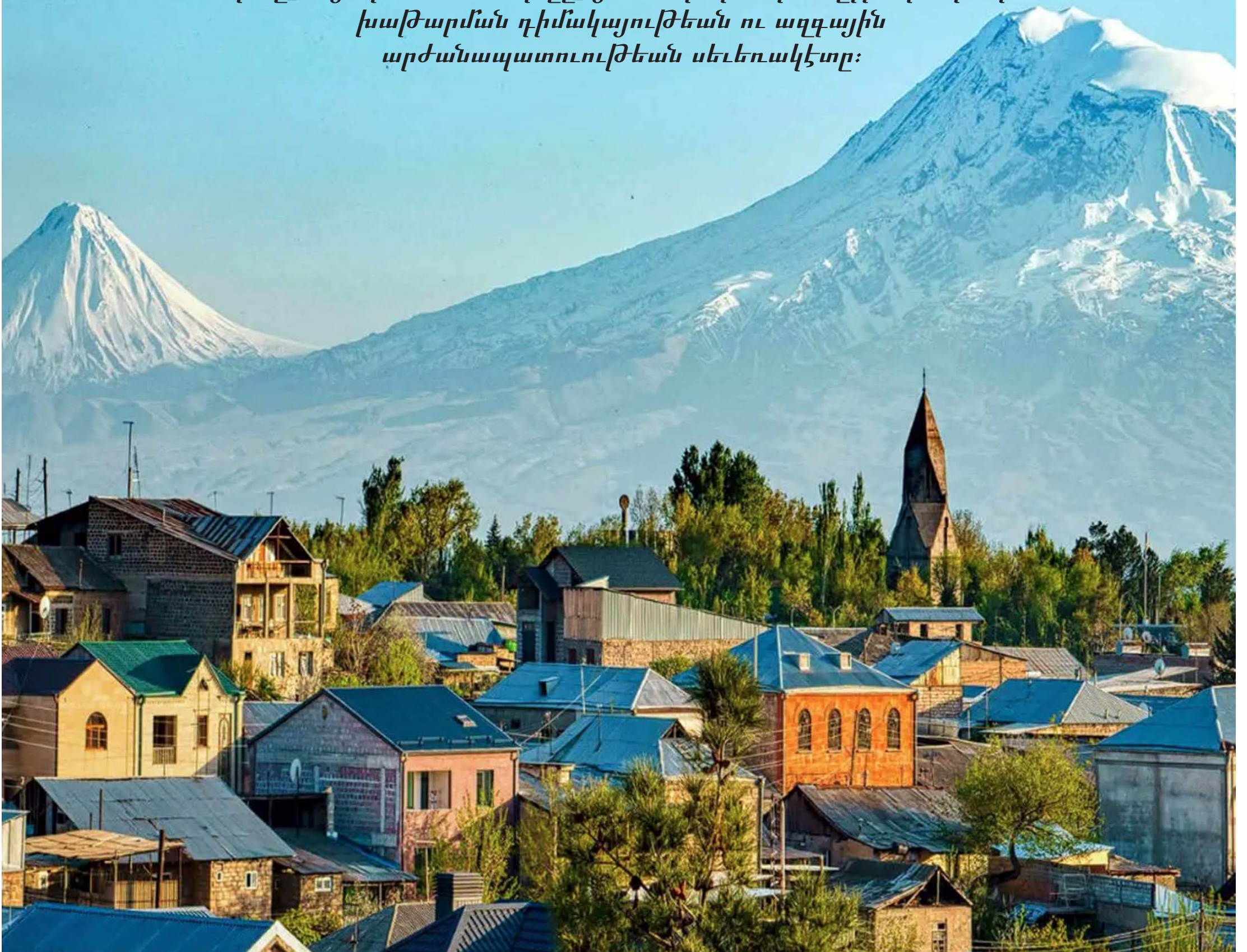
ԱՋԱՏ ՕՐ

10

Յունահայ գաղութին մէջ գործող կառույցները եւ միութիւնները կը շնորհաւորեն Ամանորը եւ Ս. Ծնունդը՝ մաղթելով, որ 2026-ը ըլլայ խաղաղութեան, բարօրութեան եւ նպատակներու իրականացման տարի:

Մաղթանքներու կողքին, նոր Տարին կը դիմաւորենք համահայկական խմբուածութեան գաղափարին հանդէպ նուիրումով, վեր կանգնելու համար հայրենիքի եւ սփիւռքի դիմագրաւած ազգային ու գոյաբանական մարտահրաւէրներուն դիմաց: Լեզուն, մշակոյթը եւ պատմական յիշողութիւնը կը հանդիսանան անթուլ պայքարի զէնքերը: Հայ երիտասարդութիւնը կը մնայ ազգային վերապրումի յառաջապահ ուժը եւ պայքարունակ ոգիի արտայայտիչը: Յունահայութիւնը հաւատքով կը փարի հայ պետականութեան անխախտելի կենագործման, ամբողջական հողին ու անժամանցելի իրաւունքի համազգային խորհրդանիշներուն:

Թող նոր տարին, նորանոր յոյսերով ու սպասումներով, ամբողջ հայութեան համար ըլլայ համախմբումի, ազգի արժէքներու խաթարման դիմակայութեան ու ազգային արժանապատուութեան սեւեռակէտը:

Հ.Յ.Դ. Յունաստանի Կեդրոնական Կոմիտէ - Յունաստանի Հայ դատի յանձնախումբ
Յունաստանի Հայ Կապոյտ Խաչ - Մակետոնիոյ եւ Թրակիոյ Հայ Գթութեան Խաչ
Համազգային Մշակութային Միութիւն - Հ.Մ.Ը.Մ.ի մարզական եւ սկաուտական մասնաճիւղեր-
Հ.Յ.Դ. Յունաստանի Երիտասարդական միութիւն - Հ.Յ.Դ. Յունաստանի Պատանեկան միութիւն

Նուիրատուութիւն

իր կողակցին՝ ԱՆՆԱ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առիթով պրն. Թորոս Մովսէսեան կը նուիրէ՝ Նէոս Գոգմոսի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ 50, Գոքիկոյ Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ 50, Հ.Կ.Խաչի Գոքիկոյ «Սօսէ» մասնաճիւղի վարչութեան 50, Գոքիկոյ «Չաւարեան» կեդրոնի խորհուրդին 50, «Արմենիքա» պարբերաթերթին 50, «Ազատ Օր»ի ֆոնտին 50 եւրօ:

Նոյն առիթով կը նուիրեն.

- Տիկին Մարօ Արթինեան Գոքիկոյ Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ 50, «Ազատ Օր»ի ֆոնտին 50 եւրօ:
- Տիկին Զաթերինա Ֆուտուլի «Արմենիքա» պարբերաթերթին կը նուիրէ 20 եւրօ:

Ս. Ծննդեան տօնի արարողութեանց ժամանակացոյց

Ս. Ծնունդի ճրագայոյց
Երկուշաբթի, 5 Յունուար 2026-ի երեկոյեան ժամը 6:30-ին, մարգարեութեանց ընթերցումներ եւ ժամը 7-ին Ս. պատարագ եւ Ս. Ծննդեան նախատօնակ ու աւետում:

Ս. Ծնունդ եւ կարգ մկրտութեան ու աստուածայայտնութեան
Երեքշաբթի, 6 Յունուար 2026-ին Ս. պատարագ եւ ապա Կարգ մկրտութեան Տեառն Մերոյ Յիսուսի Զրիստոսի:

Աթէնք եւ Նէոս Գոգմոս առաւօտեան ժամը 10:00-ին:
Գոքիկա առաւօտեան ժամը 9:30-ին:

Յիշատակ մեռելոց
Չորեքշաբթի, 7 Յունուար 2026-ին Ս. պատարագ ապա հոգեհանգիստ: Աթէնք հոգեհանգստեան արարողութիւն առաւօտեան ժամը 11:00-ին:
Ս. պատարագ Նէոս Գոգմոս առաւօտեան ժամը 10:00ին:
Գոքիկա առաւօտեան ժամը 9:30-ին:

Գերեզմանօրհներ
Ս. Ծննդեան տօնի մեռելոցի օրուան առիթով, մեր եկեղեցիներու հոգեւոր հովիւները պիտի կատարեն գերեզմանօրհներ: Փափաքողները կրնան կապ հաստատել ժամադրութիւն ապահովելու համար:

ԿՐՏԵԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Նոր տարուան ս. պատարագ

հօգիտութիւն հաւատացեալ մեր ժողովուրդին կը հաղորդենք, թէ Հինգշաբթի 1 Յունուար 2026-ի առաւօտեան ժամը 11:00-ին, Թեմիս մեր եկեղեցիներէն Ներս պիտի կատարուի Նոր տարուան Ս. պատարագը:

Այս առիթով կը հրաւիրենք մեր հայորդիները եկեղեցի, որպէսզի աղօթքով, Աստուծոյ օրհնութեամբ եւ վերանորոգուած յոյսերով սկսին Նոր տարին:

ԿՐՏԵԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ԱԶԱՏ ՕՐ

Նոր Տարուան առիթով «Ազատ Օր» լոյս պիտի չտեսնէ
Հինգշաբթի, 1 եւ Ուրբաթ, 2 Յունուար 2026-ին:
Մեր յաջորդ թիւը Երկուշաբթի, 5 Յունուար 2026-ին:
Տօնական օրերու արձակուրդներուն պատճառով տպագիր «Ազատ Օր»-ը լոյս պիտի տեսնէ Ուրբաթ, 9 Յունուար 2026-ին:

«ԱԶԱՏ ՕՐ»Ի ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Կը խնդրուի մեր հայրենակիցներէն, գաղութին մէջ գործող միութիւններէն եւ կառոյցներէն իրենց յայտարարութիւնները դրկեն ամենաուշը մինչեւ **ՉՈՐԵՔԾԱԲԹԻ ԿԷՍՕՐ**, եթէ կ'ուզեն Ուրբաթ օրուան տպագիր թերթին մէջ անոնք հրատարակուին:

Օրացոյց 2026

ԱԶԱՏ ՕՐ

Հրապարակի վրայ է «Ազատ Օր»-ի 2026-ի պատի օրացոյցը

Հաւատարիմ մնալով տարեվերջի մեր աւանդութեան, մեր հայրենակիցներուն կը ներկայացնենք 2026-ի «Ազատ Օր»-ի պատի օրացոյցը, ճոխ ու գունազարդ իր էջերով:

Այս տարուան օրացոյցը կը ներկայացնէ պատմական եւ մշակութային արժէք ունեցող կոթողներ եւ տեսարաններ: Հայկական տօնացոյցին կից՝ նոյնպէս տեղ տրուած է յունական եկեղեցական ու ազգային տօներուն եւ կարեւորագոյն թուականներուն:

Օրացոյցը նուերի համար նաեւ գեղեցիկ գաղափար մըն է, որ վստահօրէն կը գնահատուի ձեր նուերը ստացող հայ թէ յոյն բարեկամներէն:

Օրացոյցը կարելի է ստանալ «Ազատ Օր»-ի ցրուիչներէն, խմբագրատունէն, Ազգային Առաջնորդարանէն եւ շրջաններու ակումբներէն:

Գին՝ 20 եւրօ:

«ԱԶԱՏ ՕՐ» օրաթերթ
Խմբագրատուն՝ Արիստոթելոս 8 – Զալիթեա 17671
Հեռ. 210 9575011 եւ 210 9521359
Տնօրէն՝ Մայք Զիլինկիրեան
Կայքէջ՝ www.azator.gr - e-mail: azatordaily@gmail.com
FB: AZAD OR Armenian Daily Newspaper of Greece
Դրամատան հաշիւ՝ ALPHA BANK - IBAN GR 4901 401 160 116 00 200 200 9080
Տարեկան բաժանորդագրութիւն՝ pdf եւ տպագիր 160 եւրօ, pdf կամ տպագիր 120 եւրօ
Թերթի ելեկտրոնային տարբերակը լոյս կը տեսնէ ամեն օր, Ուրբաթ օրերը կը տպուի:

«AZAT OP» (ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΗΜΕΡΑ) Ημερήσια Αρμενική Εφημερίδα
Ιδιοκτησία: ΕλληνοΑρμενικό Φόρουμ- Μορφωτικό & Πολιτιστικό Σωματείο
Αριστοτέλους 8 – 17671 Καλλιθέα
Έκδοση - Διεύθυνση: Μάικ Τσιλιγκιριάν
Ιστοσελίδα: www.azator.gr - e-mail: azatordaily@gmail.com -
FB: AZAD OR Armenian Daily Newspaper of Greece
ALPHA BANK - IBAN GR 4901 401 160 116 00 200 200 9080
Ετήσια συνδρομή: Pdf & έντυπο 160 ευρώ, pdf ή έντυπο 120 ευρώ
Εκδίδεται ηλεκτρονικά τις εργάσιμες μέρες, την Παρασκευή διατίθεται και έντυπο φύλλο.

«AZAD OR» - Armenian daily newspaper of Greece - 8 Aristotelous 17671, Kallithea – GREECE
Tel. 210 9575011 & 210 9521359 e-mail: azatordaily@gmail.com, web site: www.azator.gr
FB: AZAD OR Armenian Daily Newspaper of Greece
ALPHA BANK - IBAN GR 4901 401 160 116 00 200 200 9080

Υπ. τυπογραφείο Αφοι ΜΥΛΩΝΑ Ο.Ε. ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ - ΜΥΛΑΟΝΤΟΣ 6 ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ – ΤΗΛ. 210 5770685